

Najaarsnota 2023 Sint-Michielsgestel

St-M
Sint-Michielsgestel

Najaarsnota 2023
Gemeente Sint-Michielsgestel

Inhoudsopgave

Inleiding	3
Majeure ontwikkelingen	4
Samenvatting	10
Programma Duurzaamheid.....	11
Programma Sociaal Domein.....	17
Programma Leefomgeving	25
Programma Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	34
Programma Ruimtegevend bestuur	41
Voorgestelde begrotingsmutaties	48
Investerings.....	51
Overige ontwikkelingen	52
Bijlage 1: Circulaire gemeentefonds	53
Bijlage 2: Controleprotocol en normenkader 2023	55
Bijlage 3: Lijst van afkortingen	61

Inleiding

Voor u ligt de Najaarsnota 2023 met daarin de Tweede Bestuursrapportage. Eerder dit jaar combineerden wij de Eerste Bestuursrapportage en de Kadernota tot de Bestuursnota 2023-2027. Daarom noemen we deze rapportage nu de Najaarsnota 2023.

Deze nota bestaat met name uit autonome ontwikkelingen, gevolgen van eerder genomen besluiten en de rapportage van de voortgang van beleid. Ook het resultaat vanuit de septembercirculaire 2023 (Algemene uitkering uit het gemeentefonds) is hierin verwerkt. Deze Najaarsnota is aanvullend op de ontwikkelingen die in de Begroting 2024 zijn opgenomen.

Komende jaren positief begrotingsbeeld, zorgen over langere termijn

Het huidige begrotingsjaar 2023 sluit met een beperkt tekort van ruim € 100.000. Uit deze Najaarsnota blijkt verder dat de begrotingssaldi voor de jaren 2024, 2025 en 2026 per saldo sluitend zijn.

Het jaar 2027 sluit met een saldo van bijna € 900.000. Dit is een beter resultaat dan we hadden voorzien bij de begroting 2024. Maar een kanttekening hierbij is dat we verwachten dat we niet alle ontwikkelingen die we nu in de steigers hebben staan, kunnen dekken uit het nog beschikbaar saldo voor 2027. We voorzien dan ook dat we vanaf 2026 te maken krijgen met aanzienlijke tekorten.

Opbouw Najaarsnota

De Najaarsnota die nu voor u ligt is als volgt opgebouwd. In het eerstvolgende hoofdstuk gaan we in op de majeure ontwikkelingen. Dit zijn ontwikkelingen waarvan we weten dat ze eraan komen, maar die nog niet allemaal zijn vertaald naar een budget in de begroting. We weten nu nog onvoldoende zeker wat de financiële implicaties van deze ontwikkelingen zijn. Voor de zomer van 2024 leggen we dit aan uw raad voor bij de voorbereiding van de begroting 2025.

In de daaropvolgende hoofdstukken komen de vijf programma's aan bod die u ook terugvindt in de Begroting. Per programma geven we een overzicht van de ontwikkelingen. We hebben hierbij ook nadrukkelijk beoordeeld of nu al budgetten en lopende investeringen kunnen worden overgeheveld naar een volgend jaar. Ook laten we zien wat de stand van zaken van het uitvoeringsprogramma is en welke ontwikkelingen daarmee samenhangen. De financiële ontwikkelingen met gevolgen voor het begrotingsbeeld staan in tabellen aan het eind van ieder hoofdstuk.

Het samenvattend financieel overzicht, inclusief de gevolgen hiervan voor het begrotingsbeeld en de reservepositie staan in het hoofdstuk Voorgestelde begrotingsmutaties. Ten slotte vindt u in deze Najaarsnota een toelichting op de septembercirculaire 2023. De gevolgen hiervan zijn verwerkt in deze nota.

De Begroting 2024 en deze Najaarsnota 2023 bespreken we op 2 november met uw gemeenteraad. De financiële gevolgen van deze Najaarsnota verwerken we met de 11e wijziging van de begroting 2023 en de 2e wijziging van de meerjarenbegroting 2024-2027.

Sint-Michielsgestel, 10 oktober 2023

Het college van Burgemeester en Wethouders.

Majeure ontwikkelingen

Oproep VNG

In een gesprek met het VNG-bestuur begin juli 2023 erkende het kabinet dat er vanaf 2026 tekorten ontstaan bij gemeenten, en dat dit problemen zal opleveren die de ambities van zowel gemeenten als kabinet raken. Naar aanleiding van dit gesprek adviseerde het VNG-bestuur medio juli haar leden om in de meerjarenbegroting het lokale tekort vanaf 2026 zichtbaar te maken.

Begin september stuurde het college van Gedeputeerde Staten van de provincie Noord-Brabant een brief aan onze gemeente waarin zij deze oproep van de VNG ondersteunt. Gedeputeerde Staten herkennen het ontbreken van duidelijkheid over het financieel perspectief vanuit het Rijk voor gemeenten in Noord-Brabant. Gemeenten begroten jaren vooruit, met oog voor alle risico's en onzekerheden. Maar door onduidelijkheid vanuit het Rijk is dat vanaf 2026 lastiger dan normaal. Vanwege deze onduidelijkheid over de financieringssysteem en de herijking van het Gemeentefonds waarschuwde de VNG eerder al voor een 'financieel ravijn' vanaf 2026. Dat maakt het voor gemeenten lastiger om alle ambities op een correcte en verantwoorde manier te begroten.

Door eventuele tekorten op de meerjarenbegroting te laten zien, wordt inzichtelijk welke financiële en inhoudelijke consequenties die onduidelijkheid met zich meebrengt. De provincie toetst of de begroting voor het jaar 2024 'structureel en reëel sluitend' is. Zoals in de begroting 2024 is toegelicht voldoen wij aan deze toets. In hoeverre de gemeente ingaat op de oproep van het VNG om vanaf 2026 realistisch te begroten waarmee tekorten in meerjarenperspectief worden gepresenteerd is een eigen afweging.

Ontwikkelingen met gevolgen voor het begrotingsbeeld

Tijdens de integrale afweging van de Bestuursnota 2023-2027 hebben we in lijn met de beschikbare financiële ruimte behoudend begroot. Deze Bestuursnota is de basis geweest voor de begroting 2024. Dit heeft ervoor gezorgd dat het begrotingssaldo ook in meerjarenperspectief structureel en reëel in evenwicht is.

Met de Bestuursnota hebben we aantal nieuwe ontwikkelingen opgenomen. Een groot deel van deze ontwikkelingen hebben we, met name vanwege het ontbreken van financiële ruimte incidenteel opgenomen. Indien we dit structureel zouden hebben gedaan, dan zou de begrotingsruimte in structurele zin € 900.000 nadeliger zijn geweest dan nu het geval is.

Daarnaast kent onze gemeente ook een aantal majeure ontwikkelingen, waarvoor in de toekomst aanvullende druk op ons begrotingssaldo komt. Onderstaand lichten we een aantal van deze ontwikkelingen toe. Deze ontwikkelingen zijn niet geprioriteerd, niet limitatief en bovendien voor een belangrijk deel onder voorbehoud van nog te maken keuzes. Deze ontwikkelingen geven een beeld van de voortgang van de projecten en geven een doorkijk van wat er de komende jaren op ons afkomt. De volgende ontwikkelingen komen aan bod:

1. Mobiliteitsplan (inclusief Versnellingsplan Fiets)
2. Meerjareninvesteringsplanning Groen
3. Vastgoed op orde
4. Accommodatiebeleid
5. Integraal huisvestingsplan

1. Mobiliteitsplan (inclusief Versnellingsplan Fiets)

In het Mobiliteitsplan komt de langjarige visie op verkeer en mobiliteit, de hoofdwegenstructuur en gebiedsontsluitingswegen, fietsveiligheid en de fietsstructuur te staan. We vertalen dit vervolgens naar een Uitvoeringsprogramma voor de komende vier jaar waarin ook de financiële consequenties staan. Voor het zomerreces van 2024 leggen we het Mobiliteitsplan aan uw raad voor.

Hoe vordert het werk?

- Op dit moment zitten we in de fase van inventariseren en analyseren. In deze fase van het proces verzamelen we zoveel mogelijk informatie over knelpunten in het verkeer. We zetten hier in op raadplegen. Inwoners en stakeholders kunnen hun knelpunten, ideeën en wensen aangeven zodat die in de mobiliteitsvisie meegenomen kunnen worden.
- Het participatietraject bij deze fase is in september in gang gezet. Aan de hand van de knelpunten, ideeën en wensen vormen we de toekomstvisie.

Wat is gereed/gedaan?

- Collegevoorstel Start Mobiliteitsplan is vastgesteld
- Startnotitie participatie Mobiliteitsplan is vastgesteld door college
- Raadsinformatiebrief Start Mobiliteitsplan is vastgesteld en verspreid
- Opdracht verleend aan ingenieursbureau.

Wat gaan we de komende tijd doen?

Planning

Fase	Gespreksvorm	Doelgroep	Tijd
Inventarisatie	Raadplegen: Digitale vragenlijst en 3 fysieke momenten	Inwoners en stakeholders	start september 2023
Toekomstvisie	Adviseren: Mobiliteitscafé	Stakeholders Gemeenteraad	November 2023
Strategie	Adviseren: Digitaal reageren op dilemma's	Stakeholders Gemeenteraad	Januari 2024
Uitvoeringsprogramma	Adviseren: Maatregelsessie, bijeenkomst en 1-op-1 gesprekken	Stakeholders	Maart 2024
Eindrapportage			April 2024
Besluitvorming		College en gemeenteraad	Mei/juni 2024

Indicatieve bandbreedte financiële impact

Afhankelijk van visie en besluitvorming, wordt duidelijk hoeveel geld er nodig is voor de plannen. Ter indicatie hoort bij een investering van € 350.000 met een afschrijftermijn van 25 jaar een kapitaallast van € 16.500 per jaar.

Versnellingsplan Fiets

Het Mobiliteitsplan gaat ook over fietsen. Uw raad kan besluiten om versneld te investeren ten gunste van fietsers. Denk aan de aanleg van vrij liggende fietspaden, inrichting fietsstraten, stallingen binnen de kom, veilige verbindingen tussen de kernen, meer voorrang voor fietsers en het aanpassen van rotondes.

Ook in de Regio Noordoost-Brabant en in onze eigen Omgevingsvisie worden uitvoeringsprogramma's aangedragen om bij te dragen aan de mobiliteitstransitie. Een

aansprekend voorbeeld is de snelfietsroute tussen 's-Hertogenbosch – Veghel, over het grondgebied van onze gemeente. Op een beperkt aantal punten van deze route zijn verbeteringen nodig om te voldoen aan de uitgangspunten van een snelfietsverbinding.

Een actieve aanpak is nodig om een sluitend netwerk te krijgen tussen de steden, dorpen en voorzieningen. Om autoverkeer terug te dringen en de fiets te stimuleren is tevens een gedragsverandering nodig. Een goed en toegankelijk fietsnetwerk faciliteert die gedragsverandering.

Indicatieve bandbreedte financiële impact

Een versnelling van het Fietsplan komt neer op een versnelling/prioritering van de investeringen ten gunste van fietsers. In dat geval wachten we niet altijd op werk-met-werk maken, wat financieel voordeliger zou zijn. De investeringen maken deel uit van het Mobiliteitsplan.

2. Meerjareninvesteringsplanning Groen

In een Meerjareninvesteringsplanning Groen staan nog te plegen investeringen vermeld. Als bestaande groenvoorzieningen verouderen of niet meer voldoen aan de uitgangspunten anno 2023 willen we ze vervangen. Het investeringsschema vermeldt op welk moment welke groenvoorzieningen aan vervanging toe zijn en wat voor financiële maatregelen nodig zijn om, zonder een sterke uitschieter in de kosten, tot vervanging over te kunnen gaan.

Zoals beschreven in de strategie klimaatadaptatie speelt groen een belangrijke rol in klimaatadaptatie: groen werkt verkoelend, groen vermindert wateroverlast en groen verhoogt de infiltratiecapaciteit van de bodem. Na de vaststelling van de strategie klimaatadaptatie starten we met de vertalen naar groenaanleg, dagelijks onderhoud en de vervangingsinvesteringen. Ook betrekken we daarbij opgaven zoals toegankelijkheid en zelfwerkzaamheid. Dat leidt tot een transitie van het groen. Daarvoor zullen jaarlijks groenvervangingsinvesteringen nodig zijn.

Hoe vordert het werk?

Vanuit Duurzaamheid is een budget van €50.000 beschikbaar gesteld voor het opstellen van dit plan. We starten met het plan in 2024.

Wat is gereed/gedaan?

Oriëntatie op inkoop ingenieursdiensten.

Wat gaan we de komende tijd doen?

Offerteaanvraag en opdrachtverlening aan een ingenieursbureau. Daarna gaat het ingenieursbureau aan de slag om de meerjareninvesteringsplanning Groen voor Sint-Michielsgestel op te stellen. Omdat het een uitwerking is van de strategie klimaatadaptatie is burgerparticipatie voor dit (financiële) tussenproduct niet voorzien. Uiteindelijke reconstructies van de openbare ruimte voorzien uiteraard wel in participatietrajecten.

Planning en fasering indicatief

Fase	Tijd
Offerteaanvraag	Q4 2023
Opdrachtverlening	Q1 2024
Inventarisatie en gegevens verzamelen	Q2 2024
Vervangingsinvesteringen berekenen	Q3 2024
Besluitvorming gemeenteraad	Q4 2024

Indicatieve bandbreedte financiële impact

Investerings zijn afhankelijk van keuzes in het verlengde van de strategie en het op te stellen uitvoeringsplan klimaatadaptatie. Ter indicatie zou het kunnen gaan om een jaarlijkse investering van € 150.000. Dat betekent een jaarlijks toenemende kapitaallast van gemiddeld € 8.600.

3. Vastgoed op orde

De organisatie werkt op basis van een in januari 2023 opgesteld verbeterplan 'Vastgoed op orde' op een planmatige manier aan een drietal pijlers:

1. Het verbeteren van de informatiesystemen, harmonisatie van contracten en werkprocessen;
2. Het op orde brengen van de vaste formatie;
3. Het opstellen van accommodatiebeleid.

Hoe vordert het werk?

De meeste zaken verlopen volgens planning. De voortgang bewaken we via een interne projectmonitor. De opstart van het accommodatiebeleid die gepland stond in 2024 hebben we naar voren gehaald en de voorbereidingen zijn nu opgestart.

Wat is gereed/gedaan?

- De inventarisatie van ons vastgoed is afgerond en is opgenomen in ons zaaksysteem.
- Binnen de vaste formatieruimte hebben we acht nieuwe medewerkers aangenomen. Hierdoor is er minder inhuur nodig.
- Een aantal noodzakelijke onderzoeken en rapportages zijn gestart en deels gereed. Onder andere om te kunnen beoordelen in hoeverre onze onderhoudsplannen van voldoende omvang zijn en of er voldoende middelen voor beschikbaar zijn ook in de toekomst.
- Sporttechnisch onderhoud buitensportaccommodatie. De rapportage is in concept gereed en biedt ons inzicht in het benodigde meerjarenonderhoud en investeringsprogramma.
- Nulmeting gemeenschapshuizen. Een inventarisatie is gereed. Deze gebruiken we als onderlegger voor het opstarten van de dialoog met de besturen van de gemeenschapshuizen in het vierde kwartaal van 2023.

Wat gaan we de komende tijd doen?

We blijven in 2024 volop aan de slag met alle verbeteracties uit het verbeterplan. In het vierde kwartaal van 2023 en de 1e helft van 2024 gaan we onder de koepel van het accommodatiebeleid langs een drietal sporen (onderwijshuisvesting, sportaccommodaties en MFA's) een aantal producten opleveren. Het betreft de meerjarenonderhouds- en investeringsprogramma's voor de binnen- en buitensportaccommodaties (planning: eerste kwartaal 2024 naar de raad), nulmeting gemeenschapshuizen (planning: tweede kwartaal 2024 naar de raad) en een herijking van het Integraal huisvestingsplan (IHP; hierover onder punt 4 meer informatie).

Ook ligt er een opgave om het maatschappelijk vastgoed verder te verduurzamen naar (bijna) energie neutrale gebouwen (BENG of ENG). Ook hier starten wij mee in het vierde kwartaal met als startpunt het definiëren van de duurzaamheidsopgave en de hiermee gepaard gaande benodigde middelen.

Indicatieve bandbreedte financiële impact

Met name op het onderdeel verduurzamen maatschappelijk vastgoed verwachten wij forse investeringen. Op dit moment weten wij nog niet hoe groot die investeringen gaan zijn. Dit hangt mede af van de nog uit te spreken ambities over verduurzamingsvraagstukken en de mate waarin verenigingen en andere maatschappelijke instanties in de toekomst kunnen participeren.

4. Accommodatiebeleid

Het accommodatiebeleid is onderdeel van vastgoed op orde. Het reguliere onderhoud is voldoende op orde. Maar we willen dit in de toekomst ook zo houden en daarom werken we toe naar een goed en duurzaam voorzieningenniveau. Het accommodatiebeleid moet uiteindelijk resulteren in een beleidsstuk dat kaders geeft voor en richting geeft aan vraagstukken op het gebied van maatschappelijk vastgoed, sport, onderwijs en multifunctionele accommodaties. Dit doen we voor de korte en langere termijn. We bekijken welke investeringen de komende jaren gedaan moeten worden en bestendigen de beleidslijn van concentratie en multifunctioneel gebruik van de voorzieningen. Daarnaast maken we ook actief verbinding met het onderwijsveld, omdat ook zij behoeften hebben op het terrein van sport- en bewegingsonderwijs. Ook kijken we naar andere partijen die een rol kunnen spelen in het nieuwe accommodatiebeleid.

Hoe vordert het werk?

- Met de raadswerkgroep bespreken we de projectopdracht voorzieningenniveau accommodatiebeleid. We brengen het proces in beeld, zowel wat betreft het besluitvormingstraject als het participatietraject met de gemeenschap. Een van de eerste stappen is het in beeld brengen van het huidige voorzieningenniveau en de daarmee beoogde maatschappelijke effecten.
- Naast de formulering van de projectopdracht, zijn we bezig met de beleidsinventarisatie.
- Ook lopen er al projecten onder het verbeterplan vastgoed die mede het vertrekpunt vormen voor het accommodatiebeleid. Eén van de projecten is de nulmeting voor onze gemeenschapshuizen, zoals opgenomen is in het bestuursakkoord 2022-2026. Die nulmeting zetten we in om de huidige stand van zaken van de gemeenschapshuizen te bepalen en te onderzoeken wat hun positie in de kernen is. Naast de positiebepaling lopen er gesprekken met de besturen van de gemeenschapshuizen over het vormen van een gezamenlijke visie.

Wat gaan we de komende tijd doen?

In 2024 stellen we het accommodatiebeleid op. Hoe die planning er precies uitziet weten we nu nog niet.

Indicatieve bandbreedte financiële impact

Wat de financiële impact is van het nieuwe accommodatiebeleid kunnen we op dit moment nog niet zeggen. Dat hangt af van de wijze waarop we uiteindelijk besluiten om onder andere sport en MFA's te faciliteren.

5. Integraal huisvestingsplan

Uitvoering IHP 2019

Met het opstellen van een integraal huisvestingsplan onderwijs (IHP) geven we samen met schoolbesturen en partners invulling aan de wettelijke zorgplicht ten aanzien van onderwijshuisvesting. We zijn nog bezig met de uitvoering van het IHP 2019. Op korte termijn worden investeringen voor De Bolster, het Elde College en basisschool Fonkel voorbereid en uitgewerkt. In eerdere ramingen is rekening gehouden met de toen te verwachten stichtingskosten op basis van kengetallen van circa € 22 miljoen. Hierover hebben wij u in 2022 in een Raadsinformatiebrief geïnformeerd. Aanvullend hierop is duidelijk dat naast deze stichtingskosten ook aanvullende middelen nodig zijn. Denk hierbij aan zaken als tijdelijke huisvesting, parkeren, verkeer, waterberging et cetera. Daarnaast lopen de gesprekken over de uitbreiding van de Theresiaschool. Ook hiervoor is aanvullende financiering nodig.

IHP 2024

In het nieuw op te stellen IHP nemen we diverse projecten op in tijdvakken van vier jaar om te komen tot toekomstbestendige en duurzame investeringen. Dit wordt inzichtelijk gemaakt op basis van leerling-prognoses en gemiddelde bouwkostennormeringen. Hiermee dragen we bij aan de benodigde kwantiteit en kwaliteit van de onderwijshuisvesting.

Hoe vordert het werk?

In het laatste kwartaal van dit jaar verstrekken we de opdracht om een IHP 2024 op te stellen voor onze gemeente.

Wat gaan we de komende tijd doen?

De planning is dat in het eerste half jaar van 2024 het concept IHP wordt opgesteld in samenspraak met de verschillende schoolbesturen. De verwachting is dat de raad in het derde kwartaal van 2024 het IHP kan vaststellen.

Indicatieve bandbreedte financiële impact

Wat de financiële impact van het IHP 2024 zal zijn, kunnen we op dit moment nog niet aangeven.

Begrotingsbeeld na afweging ontwikkelingen

Het begrotingsbeeld na deze Najaarsnota is voor de jaren 2024-2025 en 2026 beperkt positief. Het jaar 2027 sluit met een saldo van bijna € 900.000. Dit is een beter resultaat dan eerder voorzien bij de begroting 2024. We gaven al aan dat de majeure ontwikkelingen de komende jaren aanzienlijk zijn, ook in financieel opzicht. Zoals aangegeven komen we hierop terug bij de eerstkomende integrale afweging voor de begroting 2025. Daarnaast zal een deel van het nu incidenteel opgenomen nieuwe beleid mogelijk een structureel karakter krijgen. We verwachten dat we niet alle bovenstaande ontwikkelingen kunnen dekken uit het nog beschikbaar saldo voor 2027.

Dit leidt de komende jaren tot extra financiële druk op onze begroting. Natuurlijk brengen wij alle ontwikkelingen goed in beeld. Wij kiezen ervoor om onze meerjarenbegroting op dit moment ongewijzigd te laten. Dit vinden wij van belang zodat al deze ontwikkelingen op een later moment integraal afgewogen kunnen worden. Deze afweging vindt plaats op het moment dat wij de kaders bepalen voor de toekomstige begroting 2025-2028. Dit leggen we aan uw raad voor in juni/juli 2024. Dit vinden wij de juiste route om de integrale afweging van al deze ontwikkelingen goed te kunnen uitvoeren.

Samenvattend: wanneer alle ontwikkelingen ook financieel in onze meerjarenbegroting zijn verwerkt, verwachten wij vanaf 2026 forse tekorten in het begrotingssaldo. De oproep aan het Rijk om een oplossing te bieden voor de gemeenten voor de langere termijn ondersteunen wij dan ook nadrukkelijk.

Samenvatting

Ontwikkeling begrotingssaldo

Als startpunt voor de bepaling van de financiële positie van onze gemeente gaan we uit van het begrotingssaldo na verwerking van de begrotingsmutaties zoals die zijn verwerkt tot en met de begroting 2024-2027.

Op basis van de voorgestelde autonome en overige begrotingsmutaties vanuit deze Najaarsnota en de gevolgen van de septembercirculaire over het gemeentefonds zien we de volgende ontwikkeling van het begrotingssaldo.

Ontwikkeling begrotingssaldo (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Begrotingssaldo, als startpunt	-513,6	0,0	0,0	276,3	477,0
Mutaties Najaarsnota:					
- Autonome en overige ontwikkelingen	-159,3	-194,4	-326,6	-338,3	-407,9
- Doorrekening septembercirculaire	554,6	299,2	236,8	48,1	815,1
Begrotingssaldo na mutaties	-118,3	104,8	-89,8	-13,9	884,2
	tekort	overschot	tekort	tekort	overschot

Voor alle jaren geeft de septembercirculaire een verbetering van het begrotingsresultaat. Ondanks dit zien we voor de jaren 2023, 2025 en 2026 nu negatieve begrotingssaldi. Belangrijkste redenen hiervoor zijn de diverse autonome ontwikkelingen die met deze Najaarsnota zijn verwerkt. Het jaar 2027 laat een positieve ontwikkeling zien. Toch moeten we voorzichtig zijn met dit beeld gezien de majeure ontwikkelingen.

Het huidige begrotingsjaar 2023 sluit met een tekort van ruim € 100.000. Dit tekort is zeer beperkt. We zien voor nu dan ook geen aanleiding om bij te sturen op dit tekort. Met mogelijke incidentele meevallers gaan we ervan uit dat we de jaarrekening 2023 niet met een tekort gaan afsluiten.

Begrotingsmutaties

In de hierop volgende hoofdstukken zijn per programma de diverse ontwikkelingen en daarmee samenhangende gevolgen voor de begroting toegelicht. De voorgestelde begrotingsmutaties per programma, resultaat septembercirculaire en bestemming resultaat zijn samenvattend als volgt:

Begrotingsmutaties programma's (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Duurzaamheid	-51,1				
Sociaal domein	-1.188,9	-417,2	-432,8	-431,9	-453,9
Leefomgeving	72,1	-185,6	-376,9	-69,2	-47,6
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-136,0	94,2	39,6	43,2	-48,8
Ruimtegevend bestuur	1.699,2	613,4	680,3	167,7	957,5
Totaal	395,3	104,8	-89,8	-290,2	407,2

Het totaalbedrag is het saldo van de mutaties van het begrotingssaldo.

Een totaaloverzicht van de voorgestelde mutaties en de gevolgen hiervan voor de begroting en de reservepositie zijn opgenomen in het hoofdstuk Voorgestelde begrotingsmutaties.

Programma Duurzaamheid

Klimaatadaptatie en energietransitie

Uitvoeringsagenda klimaatadaptatie

Het waterschap De Dommel participeert in de uitvoeringsagenda klimaatadaptatie.

Subsidie capaciteit decentrale overheden voor klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Door het Rijk is een CDOKE subsidie (€ 493.000) verstrekt voor de inhuur van personeel voor klimaatbeleid (CO2-reductie) en energietransitie. Voor verdere jaren is dit eerder in de Bestuursnota 2023 meegenomen.

Platteland vernieuwing

VAB-beleid

In het bestuursakkoord 2022-2026 'Voor nu Voor later Voor Elkaar' hebben we onder meer vastgelegd dat we beleid voor Vrijkomende Agrarisch Bebouwing (VAB) gaan voorbereiden. In mei 2023 heeft het college hiervoor een bestuursopdracht gegeven. De kosten hiervoor bedragen in totaal € 50.000 en waren nog niet gedekt. We stellen voor om € 50.000 beschikbaar te stellen.

Westakkers

Eind 2022 hebben we drie percelen nabij de Westakkers in Berlicum aangekocht voor natuurontwikkeling. Hierbij werken we samen met Stichting Landschapsbeheer Aadal (SLA). Hierdoor kunnen we een aaneengesloten gebied voor natuur realiseren. De geraamde provinciale subsidiebijdragen blijken lager dan verwacht waardoor de kosten ten laste van de reserve Platteland vernieuwing € 9.000 hoger zijn.

Cofinanciering bestemmingsplan Halderse Akkers 5A

Om de gewenste ontwikkeling aan de Halderse Akkers (sanering varkenshouderij) mogelijk te maken is er een anterieure overeenkomst aangegaan, in de vorm van een cofinanciering tot een maximum van € 300.000. Voor de realisatie van vier Ruimte voor Ruimte woningen ontvangt de gemeente een stimuleringsbijdrage van € 75.000 per woning. Het totale bedrag van € 300.000 wordt gebruikt als dekking voor de hiervoor bedoelde cofinanciering. Het voorschot wordt gedekt uit eerder uitbetaalde Ruimte voor Ruimte stimuleringsbijdragen (reserve Platteland vernieuwing).

Oude Aadal

Wij werken al geruime tijd samen met de stichting Oude Aadal aan de realisatie van het natuurlijke beekdal van de oude Aa bij Den Dungen. Het afronden van het project oude Aadal is nog niet helemaal gereed. De juridische (bodem) procedure loopt nog. Deze heeft betrekking op de definitieve kadastrale grenzen en de betaling van de overmaat (te veel geleverde grond) door een bedrijf. Dit brengt extra kosten met zich mee. De kosten bestaan voornamelijk uit advocaatkosten en inhuur externe adviseurs en worden geschat op € 40.000 die ten laste van de reserve Platteland vernieuwing komen. De procedure zal naar verwachting in 2024 worden afgerond. Tenslotte moet er nog een afsluitende ruilakte plaatsvinden tussen gemeente, stichting Oude Aadal en waterschap Aa en Maas. Dit laatste is een formaliteit.

Overhevelingen en investeringen

EVZ Schijndelse Loop / EVZ Leijgraaf

In mei heeft het college besloten een bedrag van € 128.000 beschikbaar te stellen uit de reserve Plattelandsvernieuwing voor de realisatie van ecologische verbindingszone (EVZ) Schijndelse- en Molenheideloop (€ 56.000) en EVZ Leijgraaf (€ 72.000). Realisatie EVZ Schijndelse- en Molenheideloop op grondgebied van gemeente Sint-Michielsgestel is voorzien voor eerste kwartaal 2024. Realisatie van EVZ Leijgraaf is afhankelijk van lopende juridische procedures en zal naar verwachting pas in 2025 plaatsvinden.

Stand van zaken EVZ / aanleg Dommelzone

De inrichting van de ecologische en parkzone langs de Dommel ter hoogte van het centrumplan (tussen Ceintuurweg en Torenstraat) heeft vertraging opgelopen. We sturen erop aan om met de werkzaamheden in het eerste kwartaal 2024 te starten. De start van de inrichting van de Dommelzone is afhankelijk van de vergunningverlening Waterschap en de afstemming met de Natuurgroep Gestel. De inrichting van Torenplein en omgeving (kernwinkelgebied) is afhankelijk van levertijden materialen en beschikbaarheid aannemer(s).

Afval

Beleidsnotitie Huishoudelijk Afval en Grondstoffen

In het tweede kwartaal 2023 is de Beleidsnotitie Huishoudelijk Afval en Grondstoffen door de gemeenteraad vastgesteld. De nieuwe doelstellingen sluiten aan bij bijgesteld landelijk beleid en nieuwe Europese richtlijnen.

Motie aanpassen vaste tarief afvalstoffenheffing 2024

Tijdens de vergadering van 6 juli 2023 is de motie Aanpassen vaste tarief afvalstoffenheffing 2024 aangenomen. De berekeningen en voorstellen stellen we op in combinatie met het reguliere P&C proces van de Begroting 2024.

Riolering

Overhevelingen en investeringen

Investering Vrijvervalriolering 2022

Dit project is in uitvoering. We hevelen het overgebleven budget over naar de investering Vrijvervalriolering 2023 met de jaarrekening 2023.

Investering Rioolgemalen 2022

De vervanging/renovaties van de rioolgemalen behorende bij de jaarschijf 2022 ronden we dit jaar af. Het restant krediet dat aan het einde van dit jaar niet meer nodig is, laten we terugvloeien naar de voorziening met jaarrekening 2023.

Investering Drukriolering 2022

De vervanging/renovatie van de pompinstallaties ronden we dit jaar af. Het restant krediet dat aan het einde van dit jaar niet meer nodig is, hevelen we over naar de investering Drukriolering 2023 met de jaarrekening 2023.

Investering Vrijvervalriolering 2023

Als gevolg van werkzaamheden aan kabels en leidingen in Middelrode start de realisatie in 2024. Het restantkrediet schuiven we door naar 2024 met de jaarrekening 2023.

Investering Rioolgemalen 2023

De vervanging/renovatie van de pompinstallaties behorende bij de jaarschijf 2023 start dit jaar, maar ronden we pas af in 2024. Daarom schuiven we het restantkrediet door naar 2024 met de jaarrekening 2023.

Investering Randvoorziening 2023

Dit project start dit jaar, maar ronden we pas af in 2024. Daarom schuiven we het restantkrediet door naar 2024 met de jaarrekening 2023.

Klimaatopslag

Diverse projecten zijn in voorbereiding waarbij de Klimaatopslag een wezenlijk onderdeel van de totale dekking vormt. Zorgvuldige werkvoorbereiding, burgerparticipatie en de samenwerking met nuts- en telecombedrijven maken dat we voorstellen het restantkrediet van om en nabij de € 200.000 begroot in 2023 en € 100.000 begroot in 2024 door te schuiven naar 2025.

Milieu

Subsidie geluidsanering

Dit jaar is de laatste mogelijkheid om onder de bestaande geluidsaneringsregeling subsidie aan te vragen voor de geluidisolatie van eerder bij het Rijk gemelde woningen met een hoge geluidbelasting vanwege wegverkeerslawaaï. Vanuit een inventarisatie is geconstateerd dat nog maximaal 41 woningen voor onderzoek in aanmerking komen. Om dit onderzoek uit te voeren is een subsidie bij het Rijk aangevraagd en verkregen ter hoogte van € 24.000.

ODBN

Op advies van de ODBN hebben we rekening gehouden met een opwaartse bijstelling van het budget in de begroting 2023 (€ 90.000). Nu de gewijzigde tarieven bekend zijn en de definitieve uren uit het werkprogramma 2023 zijn meegenomen, komt de deelnemersbijdrage 2023 € 30.000 lager uit dan aangegeven in onze begroting. Het overschot is te verklaren doordat de gewijzigde tarieven lager zijn uitgevallen dan waarmee we rekening hadden gehouden. Daarnaast zijn in het definitieve werkprogramma 2023 minder uren opgenomen voor overige verzoektaken.

Stand van zaken uitvoeringsprogramma

Op de volgende pagina staat een tabel waarin per activiteit uit het Uitvoeringsprogramma staat wat de voortgang is. De activiteiten die op oranje of rood staan zijn verder toegelicht.

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Klimaatadaptatie en energietransitie																						
1e tender 10 hectare zonneparken				X																		
Bekendmaking uitvoeringsplan warmtetransitie, start uitvoering					X																	
Uitvoeren van een energiescan van de gemeentelijke gebouwen					X																	
Vaststelling voorkeursvolgorde en evaluatie 1e tender zonneparken						X	X	X														
Voortgangsrapportage RES 1.0							X															
Onderzoeken mogelijkheden beleid circulair bouwen							X	X	X	X												De focus binnen duurzaamheid zit op energie en warmtetransitie en klimaatadaptatie. Dit loopt door naar 2024. Streven is om eind 2023 een start te maken met circulair bouwen en hier ook het maatschappelijk middenveld en de ondernemers bij te betrekken.
In Omgevingsvisie instrumenten bepalen die voor verduurzaming in Omgevingsplan worden opgenomen							X															
Plan van aanpak verduurzaming maatschappelijk vastgoed							X	X	X													
2e tender zonneparken op basis van taakstelling evaluatie								X														In verband met lange doorlooptijden kan een 2e tender procedure mogelijk niet snel genoeg afgerond worden
Vaststelling voorkeursvolgorde 2 ^e tender									X													idem

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Omgevingsdialogen en vergunningverlening zonneparken										X												idem
Gehele RES-opgave vergund												X										Idem
Afspraken met verenigingen en maatsch. org. over financiering verduurzaming vastgoed												X										
Plattelandsvernieuwing																						
Opstellen projectplan verduurzaming (agrarische sector)				X																		Dit is vertraagd vanwege beperkt inzetbare capaciteit.
Bestuurlijk vaststellen projectplan verduurzaming					X																	Idem
Start opstellen VAB-Beleid				X																		Opdracht is geformuleerd, proces start later dan verwacht.
VAB-Beleid gereed								X		X												Conform het plan van aanpak is het proces later gestart, dus zal, het ook later eindigen
Afval																						
Optimaliseren Doelstellingen, Beleidsnotitie en Uitvoeringsplan					X																	gereed.
Extra communicatie						X				X				X				X				Regulier werk.
Evaluatie restafval								X														Regulier werk.
Afval (ondergrondse) containers voor hoogbouw-verzamellocales												X				X						
Uitvoering grondstoffeninzameling en verminderen huishoudelijk restafval per inwoner																						Regulier werk. Verminderen restafval door doelgerichte communicatie op basis van doorlopende evaluatie restafvalstromen.
Riolering																						
Cofinanciering voor klimaatadaptieve inrichting openbaar gebied.												X										Rijkssubsidie klimaatadaptatie voor integratie met grootschalige rioolvervanging Theereheide.

Financiële samenvatting per programma

Samenvattend hebben de volgende onderwerpen vanuit dit programma gevolgen voor het begrotingsbeeld:

Voorgestelde begrotingsmutaties (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Duurzaamheid					
Mutaties Najaarsnota:					
• VAB-beleid	-50,0				
• Bijgestelde begroting ODBN 2023	30,0				
Totaal Programma Duurzaamheid	-20,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma Sociaal Domein

Maatschappelijk werk

Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven

We hebben van het Rijk middelen toegekend gekregen via de Specifieke Uitkering Gezond en Actief Leven (SpUk GALA). Voor de periode 2023 t/m 2026 ontvangen we jaarlijks circa € 450.000. Ongeveer 75% hiervan betreft nieuwe middelen. De overige 25 procent ontvingen we eerdere jaren al via andere regelingen. Dit betreft vooral de buurtsportcoaches. Vanaf 2023 zijn deze middelen in de SpUk GALA opgenomen. De middelen van SpUk GALA zetten we in om gezondheidsachterstanden te bestrijden, de sociale basis te versterken en meer in te zetten op sport en bewegen. Hiervoor is een plan van aanpak opgesteld waarover wij u hebben geïnformeerd via een raadsinformatiebrief.

Minderheden

Middelen maatschappelijke begeleiding statushouders

In de decembercirculaire ontvangen de gemeenten financiële middelen voor de begeleiding van statushouders, die nog onder de oude wet inburgering vallen. Het Rijk heeft bepaalde groepen niet meegenomen in de telling in de periode 2017 tot en met 2022. Hierdoor ontvingen de gemeenten onterecht geen middelen. Dit wordt rechtgezet in de decembercirculaire 2023. Wij controleren of de betreffende personen wel maatschappelijke begeleiding hebben gekregen. Indien dit niet of onvoldoende het geval is, bekijken we of hier nog behoefte aan is.

Opvang Oekraïners

De gemeente Sint-Michielsgestel werkt voor de opvang van Oekraïners samen met de gemeente Boxtel op basis van een 50/50 solidariteitsafpraak. Op basis van de verwachte inkomsten en uitgaven over 2023 verwachten we voor dit jaar geld over te houden. Voorgesteld wordt om een deel van het verwachte resultaat op het budget opvang ontheemden Oekraïne eenmalig te storten in een nieuwe reserve voor de opvang van bijzondere doelgroepen. Deze reserve zetten we in om toekomstige opvangkosten voor vluchtelingen uit Oekraïne te kunnen dekken, maar bijvoorbeeld ook voor de extra huisvesting van statushouders of andere doelgroepen. Het is onzeker of we in de komende jaren uitkomen met de Rijksmiddelen die voor de opvang bedoeld zijn. Door nu een deel van het budget in een reserve te stoppen blijven deze middelen beschikbaar wanneer dat nodig blijkt. De komende periode moeten we bijvoorbeeld inzetten op nieuwe locaties en op het intensiveren van de participatie van Oekraïners. We verwachten in de komende periode onder andere dat er meer zorgbehoevende ouderen komen, meer jongens tot 18 jaar en dat Oekraïners langer blijven op locaties die daar eigenlijk niet geschikt voor zijn.

Jeugdzorg

Gestegen kosten jeugdzorg

De Najaarsnota geeft een nadeel van € 663.000 voor 2023. De oorzaken zijn de gestegen kosten in de jeugdzorg en worden onderstaand toegelicht.

Zorg in natura (ZIN)

De verwachte uitgaven aan zorg in natura (ZIN) zijn incidenteel € 95.000 hoger dan begroot. Dit komt door de toegenomen duur en complexiteit van behandelingen.

Maatwerk

Er is sprake van incidenteel hogere uitgaven van € 405.000 op het maatwerkbudget door toename van excessieve (complexe en individuele) casuïstiek en kleinere maatwerktrajecten. Dit betreft jeugdzorg trajecten die niet uit de reguliere zorg in natura budgetten bekostigd worden vanwege de complexiteit van de zorgvraag.

Actueel zijn er een aantal ontwikkelingen binnen de excessieve casuïstiek waarvoor we alvast een financieel risico vermelden van € 175.000, maar dit risico nu niet muteren in de begroting.

De toename op het maatwerkbudget resulteert in hogere uitgaven. Een realistische verwachting is dat deze uitgaven in 2024 aanhouden. De jaarlijkse reservering voor deze post is circa € 50.000. Een korte analyse van de uitgaven van de afgelopen vijf jaar laten een stijging zien met uitzondering van de corona jaren 2020 en 2021. Het betreft ontwikkelingen binnen bestaand beleid. We stellen voor vanaf 2024 een structurele budgetverhoging van € 250.000 toe te passen op het maatwerkbudget.

Regionale jeugdzorg

Er is sprake van een tweejarige regionale subsidie voor nieuw aanbod ortho-ggz. Dit is een vorm van specialistische jeugdzorg. Afrekening vindt per gemeente plaats op basis van daadwerkelijk gebruik per gemeente. Doorrekening van kwartaal 1 en 2 geeft een raming van circa € 200.000.

Regionaal budgettair kader Regionale Inkooporganisatie Zorg (RIOZ)

In 2023 is er sprake van een incidenteel voordeel doordat de gemeente Sint-Michielsgestel op basis van een geprognosticeerd positief eindresultaat een bedrag van € 37.000 ontvangt vanuit het regionale budgettair kader RIOZ.

Wmo

Wmo algemeen

Om te kunnen voldoen aan de 'Wet verplichte ggz' is het CIT (Crisis Interventie Team) in regionaal verband ingekocht. In dit regionale verband is vanuit ons het sociaal domein vertegenwoordigd. Het budget is belegd bij taakveld openbare orde en veiligheid en de facturatie verliep via het sociaal domein naar die afdeling. Een begrotingswijziging waardoor het budget naar het sociaal domein (Wmo algemeen) verplaatst, maakt de facturatie efficiënter.

Begeleiding

Hoewel het kostprijsonderzoek inzake begeleiding individueel nog niet is afgerond, is de verwachting dat hier een kleine prijsverhoging mee gepaard gaat die binnen het budget blijft. De verhoging vanwege de cao-afspraken vallen binnen het geraamde budget.

Cliëntondersteuning lokaal

De € 50.000 aan ontvangen SPUK-gelden voor het lokaal versterken van de functie van cliëntondersteuning zijn toegekend onder voorwaarde van de inzet van projectleiding. Deze projectleiding is in dienst van de ambtelijke werkorganisatie MijnGemeenteDichtbij (MGD). Deze gelden zijn overgebracht vanuit het budget van Wmo cliëntondersteuning lokaal naar MGD.

Collectief vervoer

Per januari 2024 gaat het nieuwe contract met de vervoerder in. Naar verwachting blijven de kosten binnen het geraamde budget. Door technologische ontwikkelingen gaat er efficiënter vervoerd worden tijdens het nieuwe contract. Maar nog steeds maken pashouders minder gebruik van het vervoer dan voor de coronacrisis. Hierdoor zijn onze uitgaven, maar ook onze inkomsten (eigen bijdrage pashouders) lager. Of genoemde ontwikkelingen tot een substantieel financieel voordeel zullen leiden, is op dit moment nog onvoldoende helder.

Huishoudelijke hulp

We verwachten in 2023 een forse onderbesteding op het budget voor huishoudelijke hulp. Dit komt doordat niet alle hulp die mensen kunnen krijgen ook daadwerkelijk geleverd kan worden. Een belangrijke oorzaak is het tekort aan huishoudelijke hulpen. Dit is een probleem dat landelijk speelt. Naar aanleiding van cao-onderhandelingen gaan de lonen omhoog. Mogelijk leidt dat tot een toename van het aantal huishoudelijke hulpen. In de nieuwe contractperiode die per 1 januari 2024 ingaat, houden we rekening met deze hogere lonen.

Overhevelingen en investeringen

Beschermd wonen

Voor de uitvoering van het uitvoeringsprogramma beschermd wonen ontvangen we vanuit de regio een lokaal uitvoeringsbudget. In 2023 is € 101.500 gereserveerd voor de inzet van extra capaciteit in uitvoering en beleid. De helft hiervan, namelijk € 50.750 hevelen we over naar 2024, zodat we de inzet van capaciteit kunnen spreiden over twee jaar.

Inkomensvoorziening

Energietoeslag

In mei 2023 hebben we een eerste betaling gedaan aan alle inwoners die in 2022 ook in aanmerking kwamen voor een vergoeding. Er is met die betaling € 150.000 meer uitgegeven dan het budget dat we van het Rijk hebben ontvangen. Dit kan deels komen doordat onze inkomensgrens op 130% ligt, terwijl het Rijk uitgaat van 120%. Later dit jaar komt nog een betaling van het Rijk maar er volgt ook nog een tweede uitbetaling aan de inwoners. De verwachting is dat er een tekort ontstaat op dit budget. In de jaarrekening melden we de afwijking.

Uitvoering Energietoeslag 2023

Op 3 oktober 2023 is de wet Energietoeslag 2023 ook aangenomen door de Eerste Kamer. Dit betekent dat we nu pas kunnen starten met de verdere uitvoering. In de wet is een grondslag geregeld dat we alle aanvragen die eerder toegekend zijn, opnieuw ambtshalve mogen toekennen, na een controle op inkomen. Doordat de wet zo laat pas is vastgesteld hebben we nu pas een wettelijke basis om de inkomensgegevens op te vragen. Dit kan hierdoor pas per eind oktober. Ambtshalve toekenningen hebben de voorkeur boven nieuwe aanvragen omdat dit veel minder werk kost. We gaan hard ons best doen om deze uitbetalingen plaats te laten vinden in december 2023. Nieuwe aanvragen kunnen pas ingediend worden vanaf 01-01-2024. Hierdoor kunnen we eerst focussen op de ambtshalve toekenningen.

Extra budget armoedebestrijding

Van het Rijk ontvangen we in 2023 eenmalig extra budgetten voor flankerend energiebeleid van € 38.700, voor minimaondersteuning bijzondere bijstand en vroegsignalering van € 27.700 en voor dienstverlening gemeenten aanpak armoede/schulden van € 31.000. In verband met het oplopende aantal (aan)vragen bij schulddienstverlening verwachten we dat extra inhuur nodig gaat zijn. Deze middelen zullen we als projectbudget daarvoor inzetten. Overblijvende middelen hevelen we over naar volgend jaar om in te zetten voor hetzelfde doel.

BUIG-budget

Dit is het budget voor de uitkeringen vanuit de Participatiewet. Dit budget wordt door het Rijk bijgesteld naar aanleiding van de verhoging van het minimumloon en daardoor de stijging van de bijstandsuitkering. De definitieve berekening ontvangen we aan het eind van het jaar. In de jaarrekening zal de mogelijke (positieve) afwijking gemeld worden.

Klijnsmagelden

Welzijnsorganisatie BINT voert voor ons de regeling van het Kindpakket uit. Sinds dit jaar ontvangen zij het volledige budget van de Klijnsmagelden van € 49.200. Door het toenemend aantal kinderen dat BINT bereikt en het inlopen van zwemlessen na de coronacrisis heeft BINT niet genoeg aan dit budget. De verwachting is dat BINT ongeveer € 10.000 tekortkomt.

Welzijnsfonds

In het beleidskader Armoede & Schulden 2023-2026 en het bijbehorende uitvoeringsprogramma is opgenomen dat we de declaratiebasis van het Welzijnsfonds vereenvoudigen. De regels van het Welzijnsfonds liggen vast in de Verordening Sociaal Domein. Aan het einde van dit jaar wijzigen we de verordening. Het voorstel is om te stoppen met het uitbetalen op basis van declaraties. Op het moment dat inwoners een aanvraag doen en ze voldoen aan de inkomens- en vermogensgrenzen ontvangen ze het bedrag. We verwachten dat de wijziging vanaf 2024 zorgt voor € 25.000 extra structurele lasten.

Participatie

Begeleidingskosten loonkostensubsidie banen

De gemeente Sint-Michielsgestel betaalt jaarlijks begeleidingskosten aan de WSD voor inwoners die werken met loonkostensubsidie (LKS). De budgetten vanuit het Rijk, beschikbaar gesteld via het gemeentefonds, gelden als uitgangspunt voor de financiering van LKS-banen en begeleidingsbudgetten van beschut werk.

De financieringssystematiek van het participatiebudget is sinds dit jaar gewijzigd. De middelen voor de uitvoering van de Participatiewet zijn niet langer meer apart zichtbaar. Deze wijziging heeft gevolgen voor het financiële kader van de WSD. De financiële gevolgen van deze wijziging lichten we toe in deze Najaarsnota 2023, zoals eerder ook toegezegd via de Bestuursnota 2023. De wijziging leidt tot tekorten voor de jaren 2023 t/m 2027. Het totale budget voor re-integratie van de doelgroep binnen de Participatiewet inclusief de begeleidingskosten van LKS-banen bedraagt in 2023 is € 389.000. De totale uitgaven voor 2023 worden geschat op € 618.000. Daarmee verwachten we in 2023 een incidenteel tekort van € 229.000. Het budget in 2024 bedraagt € 487.000. De verwachte uitgaven voor 2024 bedragen € 649.000. Daarmee verwachten we in 2024 een incidenteel tekort van € 162.000. In de jaren daarna stijgt dit tekort tot structureel € 2 ton.

Het incidentele tekort van 2023 en 2024 van totaal € 391.000 brengen we ten laste van de egaliseringsreserve Sociaal Domein. De structurele tekorten vanaf 2025 nemen we nu mee als autonome kosten ten laste van het begrotingsresultaat.

Volksgezondheid

Bijdrage GGD

Vanwege een hogere stijging van de loonkosten (geen 3%, maar 8%) in 2023, valt de bijdrage aan de GGD hoger uit dan eerder begroot. Deze incidentele extra kosten kan de GGD niet volledig uit haar algemene reserve of uit de exploitatie halen. Tijdens de vergadering van het Algemeen bestuur van 6 juli 2023 is het voorstel van de GGD goedgekeurd om in het voorjaar van 2024 een aanvullende factuur naar alle deelnemende gemeenten te sturen. De aanvullende factuur schatten we in op een bedrag van circa € 27.400 voor onze gemeente.

Onderwijs

Uitbreiding Theresiaschool

Er wordt gewerkt aan een samenwerkingsovereenkomst voor de uitbreiding van de Theresia school in Berlicum van het schoolbestuur Cadans Primair. Daaruit voortvloeiend zal een aanpassing komen in de te betalen huurpenningen.

Stand van zaken Elde College

Voor de nieuwbouw van het Elde College is een voorbereidingskrediet beschikbaar gesteld van € 1.050.000. Het Elde College Schijndel is namens De Stichting Voorgezet onderwijs Regio Meerijstad aangewezen als bouwheer. Het voorbereidingskrediet van tien procent voor de bouwheer is specifiek bedoeld voor de definitiefase en negentig procent is voor de ontwerpfasen.

Voor de bestemmingsplanwijzigingsprocedure is een separaat budget beschikbaar van € 145.200. De verdeling hiervan vindt plaats afhankelijk van de scenario keuze (wel of geen bestemmingsplan wijziging) en van welke partij de werkzaamheden uitvoert; de gemeente of de bouwheer, of een combinatie hiervan.

De geldstromen lopen via Elde College Schijndel/Stichting Voorgezet onderwijs Regio Meerijstad. Er zijn nog geen uitgaven gedeclareerd.

Opbrengsten buitenonderhoud onderwijs en De Stek

De opbrengsten buitenonderhoud onderwijslocaties zijn structureel lager dan begroot. Verder zijn de huuropbrengsten voor de schoollocatie De Stek vanwege de latere oplevering incidenteel lager dan begroot.

Niet realiseren taakstelling maatschappelijk vastgoed 2023

De taakstellingen accommodatiebeleid en inkomensafhankelijke bijdrage en harmonisatie kinderopvang zijn gebaseerd op de kerntakendiscussie 2015. Via verkopen maatschappelijk vastgoed is inmiddels een deel van de oorspronkelijke taakstelling gerealiseerd. De resterende taakstelling voor 2023 (€ 165.500) nemen we nu als eenmalig verlies.

Overhevelingen en investeringen

Integraal huisvestingsplan Onderwijs

Vanuit de uitvoering van het beleidsakkoord Samen met de schoolbesturen wordt in 2024 het integraal huisvestingsplan opgesteld. De eerste overleggen/onderzoeken vinden eind 2023 plaats.

Stand van zaken uitvoeringsprogramma

Op de volgende pagina staat een tabel waarin per activiteit uit het Uitvoeringsprogramma staat wat de voortgang is. De activiteiten die op oranje of rood staan zijn verder toegelicht.

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Maatschappelijk werk																						
Evaluatie wijkteams (intern)								X														
Evaluatie wijkteams met externe partners									X													
Minderheden (vluchtelingen /statushouders)																						
Opvang vluchtelingen Oekraïne				X	X																	
Onderzoek woonruimte statushouders				X	X																	
Integraal plan opvang vluchtelingen				X																		
Besluitvorming woonruimte statushouders						X																
Jeugdzorg																						
Evaluatie Jeugdhulp Dichtbij					X																	
Pilot vechtscheidingen								X														Pilot is verschoven naar Q4.
Subsidie-afspraken								X														
Wmo																						
Projectplan Langer zelfstandig thuis wonen					X																	
Notitie vergrijzing							X															Is eerder opgeleverd.
Inkomensvoorziening																						
Nieuw armoedebeloid waaronder werkende armen					X																	
Onderwijs																						
Vorbereiding De Bolster								X	X	X	X											De voorbereiding is gestart. De locatiekeuze maakt deel uit van herijking Ontwikkelingsvisie Theereheide die naar

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
																						verwachting in december in de Raad komt. In Q1 2024 zal de Raad geraagd worden voor een voorbereidingskrediet.
Strategie onderwijshuisvesting				X																		
Opstellen IHP								X	X	X												
Start uitbreiding de Fonkel								X														De Raad heeft 23 maart middelen beschikbaar gesteld (ter dekking kapitaallasten van investering ca. 1,4 miljoen) en een garantstelling. Ook is de planning aangepast: uitvoeringsfase februari-23 tot juli 2024. Ingebruikname is gepland in september 2024.
Oplevering uitbreiding de Fonkel											X											Zie vorige rij. September 2024 is ingebruikname voorzien.
Start nieuwbouw Elde-college												X	X									
Oplevering nieuwbouw Elde-college													n.t.b.									Tijdens de voorbereidingsfase zal de definitieve planning worden uitgewerkt en het investeringskrediet van ca 13 miljoen worden onderbouwd. (dekking aanwezig via reserve onderwijsvoorziening). Oplevering is nu voorzien medio 2024-2025.

Financiële samenvatting per programma

Samenvattend hebben de volgende onderwerpen vanuit dit programma gevolgen voor het begrotingsbeeld:

Voorgestelde begrotingsmutaties (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Sociaal domein					
Mutaties Najaarsnota:					
• Resultaat verwachte inkomsten en uitgaven opvang vluchtelingen Oekraïne	1.665,0				
• Resultaat opvang reserveren	-1.165,0				
• Lokaal maatwerk jeugd	-405,0	-250,0	-250,0	-250,0	-250,0
• Zorg in Natura (PxQ)	-95,0				
• Regionale jeugdzorg	-200,0				
• Budgettair kader 2023	37,0				
• Welzijnsfonds categoriaal verstrekken en niet meer op declaratiebasis		-25,0	-25,0	-25,0	-25,0
• GGD, naheffing 2024		-27,4			
• Opbrengsten buitenonderhoud onderwijs	-14,0	-13,1	-12,2	-11,3	-10,4
• Verhuuropbrengst (onderwijs) De Stek vanwege latere oplevering	-19,4				
• Niet realiseren taakstelling maatschappelijk vastgoed 2023	-165,5				
• Overheveling: opstellen IHP	125,0	-125,0			
• Begeleidingskosten loonkostensubsidie WSD en overige re-integratiekosten	-229,0	-162,0	-173,0	-181,0	-211,0
• Dekking: reserve sociaal domein	229,0	162,0			
Totaal Programma Sociaal domein	-236,9	-440,5	-460,2	-467,3	-496,4

Programma Leefomgeving

Volkshuisvesting

Woonwensenonderzoek

Het Bureau onderzoek en statistiek van de gemeente 's-Hertogenbosch voert het driejaarlijkse woonwensenonderzoek uit voor onze gemeente en de andere gemeenten in de regio Noordoost-Brabant. Eind van 2023 is het rapport beschikbaar voor de gemeenteraad. In de begroting 2023 was nog niet voorzien in de uitgaven van € 25.000.

Woningbouwmonitor

Het belang van een goede woningbouwmonitor neemt toe vanwege de behoefte aan meer regie en verantwoording. Zowel vanuit de Regionale Woondeal als vanuit het programma volkshuisvesting Sint-Michielsgestel. Onze gemeente sluit aan bij een regionale pilot. De monitor is operationeel in het vierde kwartaal van dit jaar.

Programma volkshuisvesting en wonen-welzijn-zorg Sint-Michielsgestel 2023-2027

In de nieuwe woonvisie staan de ambities voor woningbouw van Sint-Michielsgestel voor de reguliere woningmarkt, voor aandachtsgroepen en voor flexwoningen. In afwijking van de begroting melden we het volgende. Beleid voor nieuwe woonvormen stellen we niet in 2023, maar in 2024 op. Dan maken we een leidraad voor CPO's en ander nieuwe woonvormen. Het uitgangspunt dat van de nieuwe woningen 40% sociale woningbouw is, breiden we in het programma volkshuisvesting uit naar minimaal 35% sociale huur en 15% goedkope koop (< € 248.000).

Versnelling opgave woningbouw naar RO/MGD (€ 150.000)

Dit budget zetten we in voor inhuur personeel in 2023 en hevelen we over naar MGD.

Ruimtelijke ontwikkeling

Bestemmingsplan Hoogstraat-Milrooijseweg Berlicum

Op basis van de uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State van 15 maart 2023 zijn er extra middelen nodig van € 18.000 voor het opstellen van een bestemmingsplan en bijbehorend milieu-hygiënisch onderzoek naar onder andere industrielaai.

Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb)

In de septembercirculaire 2022 is een decentralisatie-uitkering 2022 tot en met 2026 beschikbaar gesteld voor de invoeringskosten Wkb. De Wkb treedt per 1 januari 2024 in werking voor nieuwbouw en vanaf 1 juli 2024 voor verbouwactiviteiten. Voor onze gemeente is dit een bedrag van jaarlijks € 19.000 tot en met 2026. Om deze middelen te kunnen gebruiken worden deze middelen ingebracht in MGD.

Versnelling woningbouw

We zetten in op het versnellen van de woningbouw. De budgetten voor 2023 tot en met 2026 zijn overgeheveld van Volkshuisvesting naar Ruimtelijke ontwikkeling. Enkel voor 2023 is het budget (€ 150.000) beschikbaar gesteld aan MijnGemeenteDichtbij.

Overhevelingen en investeringen

Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA)

De financiële bijdrage (€ 42.000) die wij begin 2023 hebben ontvangen vanuit de Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen (RHA) wordt ingezet voor de realisatie van flexwoningen, maar zal pas in 2024 tot daadwerkelijk uitgaven leiden.

Grondexploitaties

Actualisatie grondexploitaties

Zoals eerder gemeld actualiseren we de huidige grondexploitaties (Jacobskamp, Centrumplan en Inbreiding Grinsel) voortaan tweemaal per jaar, te weten bij de jaarrekening en bij de begroting. De paragraaf grondbeleid bij de begroting 2024 is gebaseerd op de recente doorrekening. In deze Najaarsnota verwerken we de hiermee samenhangende begrotingsmutaties. Per grondexploitatie is aan deze Najaarsnota per grondexploitatie een samenvatting als geheime bijlage toegevoegd.

Berekening op basis van eindwaarde

Zoals eerder al aangegeven presenteren we de doorrekening van de grondexploitaties niet meer op netto contante waarde maar op eindwaarde. Dit is de waarde op het moment dat de exploitatie naar verwachting wordt afgesloten. We presenteren hierbij voor de vergelijking met de voorgaande rapportage ook de eindwaarde in het geval er geen tussentijdse winst- of verliesneming zou hebben plaatsgevonden.

Verliesvoorziening grondexploitatie

De gemeente werkt niet met een verliesvoorziening maar neemt tot nu toe het verwachte verlies zodra het zich voordoet. Een nadeel hiervan is dat een bijstelling niet mogelijk is als het verwachte verlies in een later jaar lager is. Een gemeente mag volgens de verslagleggingsregels niet herwaarderen. In afstemming met de accountant zal vanaf boekjaar 2023 een eventueel aanvullend verlies afgedekt worden met een nieuw te vormen verliesvoorziening. Als het nodig is om de verliesvoorziening aan te vullen dan gebeurt dit vanuit de Algemene (risico)reserve. Als de voorziening (deels) kan vrijvallen dan vloeit dit weer terug naar deze reserve. Dit wordt vanaf 2023 de nieuwe beleidslijn. Op deze wijze blijft de cumulatieve investering herleidbaar.

Beheer onroerend goed

Verkoop gronden Mercuriusplein

De gemeenteraad heeft op 6 juli 2017 het bestemmingsplan “Hartkamers van Berlicum” vastgesteld. Een onderdeel in dit bestemmingsplan is de uitbreiding van de Jumbo aan het Mercuriusplein. De gemeente verkoopt een perceel aan de Jumbo en genereert hiermee € 90.000. De daadwerkelijke opbrengst is lager, omdat er nog enige kosten zijn zoals, opstellen taxatierapporten, bodemonderzoek enzovoort. De netto-opbrengst van de te verkopen grond wordt voegen we overeenkomstig vastgesteld beleid en onder aftrek van de kosten, voor 50 procent toe aan de reserve Onderwijshuisvesting en voor 50 procent aan de Algemene risicoreserve ter versterking van de vermogenspositie.

Verkoop grond Hooidonksestraat (afkomstig uit derde actualisatie buitengebied)

De gronden dragen we met een onttrekkingsbesluit over. Het onttrekkingsbesluit is genomen in verband met het herbestemmen van de betreffende gronden van ‘Verkeer’ naar ‘Agrarisch’. De akte is inmiddels gepasseerd en de overdracht heeft plaatsgevonden. De waarde van de gronden is in de koopovereenkomst vastgesteld op € 15.000 kosten koper. Zoals ook hiervoor is toegelicht gaat deze opbrengst 50/50 naar de reserve onderwijshuisvesting en de Algemene risicoreserve.

Verzekeringen gemeentelijke gebouwen

De nieuwe polissen van de verzekering van de gebouwen zijn bekend nu de Europese aanbesteding is afgerond. De financiële verwerking vindt plaats met deze Najaarsnota en heeft uitwerking op de producten waar het desbetreffende gebouw is ondergebracht (€ 36.000).

Overhevelingen en investeringen

Overheveling Project Westakkers naar 2025 (€ 330.000)

Dit betreft de verkoop van 1 bouwkvavel aan Westakkers. Dit betreft dus geraamde inkomsten. Er moeten nog 4 bouwkvavels verkocht worden. De kvavel(s) moeten we nog wel bouwrijp maken. Deze kosten komen ten laste van de geraamde inkomsten.

De vier bouwkvavels kunnen we pas verkopen op het moment dat de scouting is verplaatst. De verplaatsingskosten en de sanering van het scoutinggebouw komen nog ten laste van de geraamde opbrengsten.

Onderhoud gebouwen

In het onderhoudsplan gebouwen 2021-2030 staan de investeringen en het groot onderhoud voor het gemeentelijk vastgoed. Door diverse ontwikkelingen zoals op het gebied van duurzaamheid, ouderdom gebouwen, leegstand, nieuwbouwplannen verenigingen en gebiedsontwikkelingen schuiven we het groot onderhoud en de investeringen door naar 2027. Voor deze gebouwen voeren we de komende jaren alleen dagelijks- en klachtenonderhoud uit.

Groenbeheer

Overhevelingen en investeringen

Groenbeleidsplan

Het beschikbaar gestelde budget vanuit duurzaamheid voor het opstellen van een groenbeleidsplan van € 50.000 hevelen we over naar 2024, omdat we er dan mee aan de slag kunnen. In dit plan vertalen we de uitgangspunten van duurzaamheid en klimaatadaptatie naar het dagelijks groenbeheer. Ook betrekken we daarbij opgaven zoals toegankelijkheid en zelfwerkzaamheid. Dat leidt tot een transitie van hoe we met het groen omgaan. Daarvoor zullen jaarlijks groenvervangingsinvesteringen nodig zijn, die we nog aan u gaan voorleggen.

Beheer openbare ruimte

Degeneratievergoedingen

Tot het derde kwartaal van 2023 is circa € 44.000 aan degeneratievergoeding ontvangen van de nutsbedrijven. Met een doorkijk naar het volledige jaar verwachten we een vergoeding van circa € 80.000 te ontvangen. Het daadwerkelijke ontvangen bedrag voegen we met de jaarrekening 2023 toe aan de reserve Onderhoud wegen om de toekomstige herstelwerkzaamheden daaruit te betalen.

Afdekken asbestweg Hezelaar

Plan Hezelaar is een Ruimte voor Ruimte-ontwikkeling. Na bodemonderzoek blijkt in de zandweg Hezelaar (vanaf Gemonkseweg) asbest aanwezig te zijn. In verband met de volksgezondheid hebben we op advies van de ODBN de zandweg afgedekt met een kunststof doek en stalen rijplaten. Dit moesten we besproeien met water. Na de bouwvak 2023 is de afdekking vervangen door een kunststof doek met daar overheen menggranulaat, waardoor nathouden niet langer nodig is.

De tot nu toe gemaakte kosten bedragen circa € 20.000. Naar verwachting lopen de totale kosten op tot circa € 50.000. De kostenverdeling is onderwerp van gesprek met de ontwikkelaar van plan Hezelaar.

Voorziening Civieltechnische Kunstwerken

Bij het groot onderhoud van de brug Beusingsedijk is veel schade geconstateerd aan landhoofd, oplegging en voegovergang. Dit onderhoud is gepland in kwartaal 2 van 2024 en kunnen we niet volledig uit de voorziening betalen. De uiteindelijke financiële consequenties nemen we op in de Bestuursnota 2024-2028.

Overhevelingen en investeringen

Investeringskrediet Aanpassing Theerestraat-Vugterweg

Het restantkrediet van € 84.200 verbonden aan de wijkgerichte rioolvervanging Theereheide hevelen we over naar 2024. Dit restantkrediet wordt na overheveling ingezet voor infrastructurele verbeteringen in de openbare ruimte.

Investering Civiele Kunstwerken

De investeringen voor het vervangen van houten bruggen en betonnen/gemetselde brugduikers plannen we tientallen jaren vooruit. Om de precieze maatregelen in een uitvoeringsjaar te bepalen voeren we inspecties uit. Als gevolg daarvan worden geplande investeringen eerder of later uitgevoerd: het investeringsvolume 2023 is € 226.500 lager dan begroot. De Piet van de Leebrug is dit jaar hersteld en van een nieuwe slijtlaag voorzien.

Verkeersmaatregelen

Mobiliteitsplan Sint-Michielsgestel

Een adviesbureau is ingeschakeld om het Mobiliteitsplan te ontwikkelen en het proces te begeleiden. We stellen voor om de kosten van € 35.000 in 2023 en € 35.000 in 2024 te halen uit de gelabelde middelen voor verkeerskundige maatregelen uit de reserve Toekomstige investeringen (na vaststelling nieuwe nota reserves en voorzieningen 2023).

Jacobskamp: tegengaan parkeren in de bocht

Halverwege woonstraat Jacobskamp worden auto's geparkeerd op het trottoir in de bocht. Dat gaat ten koste van de verkeersveiligheid. We gaan het parkeren tegen door het trottoir om te vormen naar vak-beplanting met een solitaire boom. Deze werkzaamheden in 2023 bedragen € 9.000. Voorstel is deze kosten te dekken uit de gelabelde middelen voor verkeerskundige maatregelen uit de reserve Toekomstige investeringen (na vaststelling nieuwe nota reserves en voorzieningen 2023).

Eikenlaan: korte termijn maatregel

In maart 2023 is een enquête gehouden onder de bewoners rondom basisschool Roald Dahl, Eikenlaan, Papaverstraat en tussenliggende straten. In het verlengde van de uitkomsten hiervan verzoekt Denktank Veilig Verkeer Gestel extra tijdelijke verkeersremmende maatregelen te treffen. Dit vooruitlopend op maatregelen in combinatie met de grootschalige rioolvervangingen Theereheide. In het najaar worden de bloembakken geplaatst. We stellen voor om de kosten van circa € 8.000 te dekken uit de gelabelde middelen voor verkeerskundige maatregelen uit de reserve Toekomstige investeringen (na vaststelling nieuwe nota reserves en voorzieningen 2023).

Overhevelingen en investeringen

Kruising Apollostraat-Fonteinkruid

Voor de uitvoering van de kruising is de oorspronkelijke raming niet toereikend. Voorstel is de extra kosten van € 37.000 veroorzaakt door hogere marktinschrijvingen en extra werkzaamheden, via afschrijvingslasten te dekken uit de gelabelde middelen voor verkeerskundige maatregelen uit de reserve Toekomstige investeringen (na vaststelling nieuwe nota reserves en voorzieningen 2023).

Schijndelseweg: korte termijn maatregel

Met kortetermijnmaatregelen pakken we het verkeersknelpunt van de fietsroute Schijndelseweg aan. Op initiatief van betrokken verkeersdeelnemers wordt een deel van het aanliggende fietspad vrij liggend van de rijbaan gemaakt. De realisatie is gepland in het laatste kwartaal van 2023 en kost € 25.000, grotendeels te dekken uit het krediet Schijndelseweg-Hezelaar. Dit leidt tot een extra structurele kapitaallast van ca € 9.000; extra kapitaallast van gemiddeld € 430 per jaar.

Begraafplaatsen

Overhevelingen en investeringen

Hydrologisch onderzoek begraafplaats Pelikaanstraat

Dit jaar wordt de opdracht aanbesteed en gegund aan een externe partij. Het incidentele budget bedraagt € 50.000. De werkzaamheden worden uitgevoerd in 2023 en 2024. Dit jaar stellen we een bedrag van € 12.500 betaalbaar en de rest (€ 37.500) hevelen we over naar 2024.

Omgevingswet

Omgevingsvisie

Voor de Omgevingsvisie is een OmgevingsEffect Rapportage (OER) verplicht. Deze kosten van € 30.000 waren niet voorzien. Deze meerkosten kunnen we bekostigen uit het budget Omgevingswet.

Budget Omgevingswet

In de Bestuursnota 2023 is de decentralisatie uitkering € 284.300 voor de implementatie van de Omgevingswet volledig overgedragen aan MGD. De uitvoering van het onder andere het OER traject (behorende bij de Omgevingsvisie, van € 65.000) en het coaching handboek en regelstructuur Omgevingsplan (€ 29.300) komen eenmalig ten laste van het product project Omgevingswet. Hiervoor wordt budget opgenomen en daartoe verlagen we de eerder begrote budgetoverheveling naar MGD (€ 94.300) in deze Najaarsnota 2023.

Centrumplannen

Overhevelingen en investeringen

Herinrichting openbare ruimte Centrumgebied Sint-Michielsgestel

Het definitief ontwerp voor de herinrichting van de openbare ruimte in het centrum van Sint-Michielsgestel wordt gefaseerd uitgevoerd tot en met 2025. Het krediet van € 357.000 in 2023 hevelen we over naar 2024.

Stand van zaken uitvoeringsprogramma

Op de volgende pagina staat een tabel waarin per activiteit uit het Uitvoeringsprogramma staat wat de voortgang is. De activiteiten die op oranje of rood staan zijn verder toegelicht.

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Verkeersmaatregelen																						
Aanpak verkeersknelpunten				X		X					X											Regulier werk.
Start participatie visie Den Dungen					X																	Met burgerparticipatie is een verkeersvisie voor deze kern opgesteld. In Q4 wordt de raad geïnformeerd met een RIB.
Visie Den Dungen raadsbesluit (input Mobiliteitsplan)							X	X														Mobiliteitsvisie met uitvoeringsprogramma wordt in 2024 (bestuurlijk) opgeleverd. Verkeersvisie Den Dungen is input daarvoor.
Start Mobiliteitsplan							X		X													Begin september 2023 houden we een enquête onder alle inwoners van Sint-Michielsgestel, waarbij onder andere aangegeven kan worden welke punten als gevaarlijk gezien worden.
Onderzoek 50-30-fiets (input Mobiliteitsplan)										X												In het Mobiliteitsplan stellen we voor de snelheden op de hoofdwegenstructuur waar mogelijk ook terug te brengen naar 30 km/uur. Dat leidt tot verbeterde verkeersveiligheid.
Onderzoek kernen 30km/u (input Mobiliteitsplan)												X										Alle wegen in de woonwijken zijn inmiddels in de 30 km zonering zijn opgenomen.
Mobiliteitsplan raadsbesluit										X												Bovenstaande opgehaalde informatie moet ertoe leiden dat voor zomer 2024 een gemeentebreed Mobiliteitsplan met de

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
																						gemeenteraad besproken kan worden.
Realisatie Mobiliteitsplan											X											De gemeenteraad kan bij besluitvorming middelen prioriteren voor het realiseren van het Uitvoeringsprogramma van het Mobiliteitsplan.
Gedurende het jaar behandelen we meldingen, wensen en verzoeken die gaan over verkeersveiligheid en het functioneel gebruik van de openbare ruimte.																						Regulier werk.
Volkshuisvesting																						
Opstellen Woonzorgvisie				X	X																	
Besluitvorming Woonzorgvisie						X	X															Besluitvorming in Q3 2023.
Raadsbesluit tijdelijke woningen 10>15 jaar				X																		Afgerond
Pilot tijdelijke woningen				X	X	X	X	X														Projecten lopen nog langer door onder meer door inspraak en bezwaren
Opstellen beleid woningsplitsing					X	X	X	X														De planning is dat dit in Q4 door het college wordt vastgesteld.
Besluitvorming beleid woningsplitsing								X														Deze datum is haalbaar, maar wel afhankelijk van de nog te kiezen aanpak. Een bredere aanpak vergt meer tijd.
Onderzoek inbreiding							X															
Opleveren onderzoek inbreiding								X	X													O.b.v. de gekozen aanpak is de planning gewijzigd, oplevering nu gepland in Q1 2024.
Onderzoek locaties tijdelijke woningen							X	X	X	X												
Beleid woningen eigen inwoners									X													
Opstellen CPO-leidraad										X												

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Ruimtelijke ontwikkeling																						
RO nieuwbouw				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Tijdelijke formatie openbare ruimte voor realisering ruimtelijke projecten									X	X	X	X	X	X	X	X						Voor de realisatie van de ruimtelijke plannen van de woningbouwopgave zijn extra middelen opgenomen voor civieltechnische projectleiders openbare ruimte.
Groenbeheer																						
Opstellen natuur- en landschapsbeleid					X	X	X															
Besluitvorming Natuur- en landschapsbeleid								X														
Uitvoering Natuur- en landschapsbeleid									X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Meerjareninvesteringsplanning groenvoorzieningen												X				X				X		Hiervoor stellen we een plan op.
Omgevingsvisie (opvolger Zieners 2025)																						
Afronding fase 2 Ambitiedocument				X																		
Fase 3 Bouwen					X	X	X	X														
Fase 4 Oplevering Omgevingsvisie									X													
Fase 4 Besluitvorming in raad										X												

Financiële samenvatting per programma

Samenvattend hebben de volgende onderwerpen vanuit dit programma gevolgen voor het begrotingsbeeld:

Voorgestelde begrotingsmutaties (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Leefomgeving					
Mutaties Najaarsnota:					
• Woonwensenonderzoek	-25,0			-25,0	
• Bestemmingsplan Hoogstraat-Milrooijseweg	-18,0				
• Afdekken asbestweg Hezelaar	-50,0				
• Overheveling: onderzoek inbreidingslocaties - bestuursakkoord	5,0	-5,0			
• Overheveling: aandachtsgroepen huisvesting	42,0	-42,0			
• Overheveling: project Westakkers	330,0		-330,0		
• Overheveling: actualisatie buitengebied	3,5	-3,5			
• Overheveling: opstellen groenbeleidsplan	50,0	-50,0			
• Overheveling: hydrologisch onderzoek	37,5	-37,5			
• Ontvangen degeneratievergoedingen	80,0				
• Toevoeging aan reserve Onderhoud wegen	-80,0				
• Verkoop gronden Hooi donksestraat en Mercuriusplein	82,5				
• Toevoeging verkoopopbrengsten aan reserve Toekomstige investeringen onderwijs (50%) en Algemene (risico) reserve (50%)	-82,5				
Totaal Programma Leefomgeving	375,0	-138,0	-330,0	-25,0	0,0

Programma Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport

Economische aangelegenheden

Economische zaken

De uitvoering van activiteiten krijgt vorm via samenwerking met ondernemers op het bedrijventerrein en in de winkelcentra (bezoekerseconomie, parkmanagement). Deze samenwerking kost meer tijd dan verwacht. Hierdoor kan incidenteel werkbudget vrijvallen.

Overhevelingen en investeringen

Incidenteel budget 'Gezond Genieten'

Het incidentele budget (€ 25.000) voor uitvoering van de visie 'Gezond Genieten' hevelen we over naar het beleidsproduct Toerisme. Dit budget gebruiken we voor de aanschaf van (PR/marketing) middelen voor het toeristische logo 'Goed'. De helft van dit budget geven we uit in 2023. Het overige hevelen we over naar 2024. Reden voor de overheveling is dat het project is vertraagd vanwege beperkte inzetbare capaciteit.

Maatschappelijke voorzieningen

MFA De Stek

In de begroting is nog niet de volledig correcte exploitatie van de Stek verwerkt. Daar hebben we nog enkele maanden voor nodig. Bestuurlijk en ambtelijk zijn we in gesprek over de meerjarige exploitatiebegroting, inclusief de liquiditeitsbehoefte.

MFA De Meander

Verwacht tekort exploitatie over 2022

Voor het exploitatiejaar 2022 is voor Stichting de Meander een overbruggingssubsidie van € 35.000 in de begroting opgenomen. In verband met stijgende kosten is het de verwachting dat het tekort hoger zal zijn dan het gereserveerde overbruggingskrediet.

Boekenonderzoek Belastingdienst MFA Meander

De Belastingdienst heeft in de periode februari 2022 – mei 2023 een boekenonderzoek uitgevoerd. Het onderzoek werd begin 2022 aangekondigd als onderzoek naar de btw-verantwoording op maatschappelijk vastgoed. MGD, gemeente Boxtel en gemeente Sint-Michielsgestel zijn als belastingplichtige bij dit onderzoek betrokken. Uiteindelijk heeft het onderzoek betrekking gehad op:

1. De verhuur van de gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel van de gemeentelijke locaties aan MGD. Het betreft de locaties Ursulacomplex, gemeentehuis Boxtel, gemeentewerf Boxtel, gemeentehuis Sint-Michielsgestel en gemeentewerf Sint-Michielsgestel. De conclusie van het boekenonderzoek voor gemeente Sint-Michielsgestel is dat de btw correct is verantwoord.
2. De verhuur van MFA Meander door gemeente Sint-Michielsgestel aan Stichting Meander SMG. De conclusie van het boekenonderzoek is dat de verhuur van MFA Meander niet met btw belast mag worden, omdat niet voldaan is aan de criteria voor belaste verhuur.

Het gevolg van deze laatste conclusie is dat we de eerder teruggevorderde btw op de investering MFA en de daaropvolgende exploitatie MFA alsnog moeten terugbetalen. Dit leidt tot een nagekomen last voor 2023 (€ 57.700) en structureel hogere kapitaallasten (€ 18.000). In de begroting is een stelpost opgenomen voor meerkosten MFA. Deze zetten we in als dekking voor de structurele lasten.

Overhevelingen en investeringen

Voorgenomen verkoop De Huif

De ruimtelijke procedures kosten tijd en daarom kunnen we het perceel nog niet overdragen. De gerelateerde begrote baten en lasten van ruim € 1.000.000 hevelen we over naar 2024. Mede hierdoor ontstaat er een negatieve stand van de reserve Gemeenschapshuizen van naar verwachting € 152.400. Deze vullen we aan ten laste van de Algemene (risico)reserve. Na verkoop in 2024 kan het aangevulde bedrag weer terug naar de Algemene (risico)reserve.

MFA De Stek

Ten aanzien van de investering is een overschrijding te melden van € 225.000. Reden voor overschrijding is vooral de bouwkostenstijgingen. Deze investering sluiten we in 2023 af.

Sport

Specifieke uitkering meerkosten energie openbare zwembaden

Gemeenten en provincies kunnen extra geld krijgen om specifiek beleid van de Rijksoverheid uit te voeren. Dit zijn specifieke uitkeringen (Spuk) en hieruit hebben we € 16.000 ontvangen.

Beschikking Specifieke uitkering stimulerings sport

Sinds 1 januari 2019 kunnen gemeenten, sportverenigingen en sportstichtingen de btw die hen in rekening wordt gebracht voor investeringen in sport niet meer in aftrek brengen. Om de ontwikkeling en instandhouding van sportaccommodaties en de aanschaf van sportmaterialen te stimuleren, kunnen gemeenten sinds die datum gebruikmaken van de regeling Spuk stimulerings sport. We krijgen € 10.500 meer voor 2023 dan waar we in de begroting rekening mee hielden.

Overdracht budget sportambtenaar

Er is structureel budget beschikbaar voor aanstelling van een sportambtenaar (0,5 fte), voor onder andere de uitvoering van het sportakkoord. Dit budget hevelen we over naar MGD.

Exploitatiebijdrage sporthallen WSD

In 2023 hebben wij ook als gemeente te maken gehad met flink gestegen energiekosten. Vanuit de beheer- en exploitatieovereenkomst die de gemeente heeft met de WSD voor het beheren en exploiteren van de drie grote sportzalen is een prijsplafond afgesproken waar de exploitant rekening mee houdt in de exploitatie. Wanneer dit prijsplafond overschreden wordt draagt de gemeente hierin bij. De prognose vanuit de exploitant is dat dit voor 2023 leidt tot een overschrijding van € 250.000. Gezien de onzekerheid op de energiemarkt verwachten wij dat de komende jaren de structurele lasten zullen stijgen.

Stand van zaken uitvoeringsprogramma

Op de volgende pagina staat een tabel waarin per activiteit uit het Uitvoeringsprogramma staat wat de voortgang is. De activiteiten die op oranje of rood staan zijn verder toegelicht.

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Economische aangelegenheden																						
Besluitvorming reclamebelasting				X																		
Start centrum- management (extern)					X																	
Start gesprek vitaliteit bedrijventerreinen								X	X	X												Rondetafelgesprekken starten Q4. Met bedrijventerrein Het Schild in Den Dungen starten we met een quick scan duurzaamheid (Q4).
Uitvoering en koppeling Gezond genieten								X	X	X												Uitvoering is gestart waarbij de ondernemers nauw betrokken worden. Dit loopt door in 2024
Evaluatie centrummanagement													n.t.b.									
Recreatieve voorzieningen																						
Uitwerking Gezond genieten								X	X	X												Uitvoering is gestart waarbij de ondernemers nauw betrokken worden. Dit loopt door in 2024
Start uitvoering visie Gezond genieten: Realisatie website								X	X	X												Uitvoering is gestart waarbij de ondernemers nauw betrokken worden. Dit loopt door in 2024
Project aanlegsteiger en bootjes								X	X	X												Initiatiefnemer wil voorjaar starten. Waterschap en gemeente zijn in gesprek over eigendom van grond en aanlegsteiger. Projectleider brengt de juridische en financiële aspecten in beeld met uiteindelijk resultaat om daadwerkelijk aanlegplaats in de Dommel en het centrum

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
																						operationeel te hebben in Q2-Q3
Maatschappelijke voorzieningen																						
Begin uitwerking raadsdebat (door werkgroep raad)					n.t.b.			X														We zijn in gesprek met de Raadwerkgroep om te onderzoeken om hun aanpak te integreren in het traject van de Omgevingsvisie en het accommodatiebeleid.
Overleg met gemeenschapshuizen over nulmeting								X														een quickscan light is gereed die als basis dient voor de gesprekken met de gemeenschapshuizen die in Q4 gaan plaatsvinden. De nulmeting maakt onderdeel uit van het PvA accommodatiebeleid wat eveneens in Q4 wordt opgestart.
Raadsdebat kaders voorzieningenniveau								X														De planning is en blijft staan voor q3/q4
Nulmeting gemeenschapshuizen								X	X													Vanwege de vertraging van het plan van aanpak accommodatiebeleid zal de o-meting ook verzet worden naar q4.
Opstellen uitvoeringsplan									X	X												zie boven maakt onderdeel uit van PvA accommodatiebeleid
Besluitvorming uitvoeringsplan										X	X											idem
Uitvoering										X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Kunst																						

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Koppelen aan toeristische visie (idem voor uitvoering)								X	X	X	X	X										We starten Q4 met de ontwikkeling van een wandelroute vanuit historisch perspectief. We zoeken de verbinding met Den Bosch, Vught, Boxtel en Meierijstad rondom regionale thema's als Linie 1629, gijzeling en 80 jaar bevrijding. De samenwerking tussen Toerisme & Recreatie en Kunst & Cultuur een doorlopend proces en niet gebonden aan een specifieke planning (onderhoud en restauratie kunstwerken t.b.v. toeristische & recreatieve wandel- en fietsroutes en faciliteren van festiviteiten).
Sport																						
Onderzoek haalbaarheid sportakkoord					X	X	X															
Vorbereiding accommodatie BMC								X	X	X	X	X										De voorbereidingen voor de renovatie en nieuwbouw van accommodatie VV Irene en BMC zijn met nieuwe energie opgepakt en een Voorlopig Ontwerp en Definitief Ontwerp zijn in voorbereiding. Planning is dat dit in 2024 wordt uitgevoerd.
Vorbereiden accommodatie Irene							X	X	X	X												Planning is dat dit in 2024 wordt uitgevoerd
Formatie sportakkoord						X																
Start uitvoering sportakkoord								X														

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Monumentenzorg en Oudheidkunde																						
Opstellen beheerplan Seldensate				X	X	X	X															Regulier werk. Er is een beheerplan Seldensate dat regulier wordt uitgevoerd.
Opleveren beheerplan Seldensate								X														Regulier werk. Er is een beheerplan Seldensate dat regulier wordt uitgevoerd.
Ontwikkelvisie Seldensate									x													formuleren opdracht om te komen tot een ontwikkelvisie
Opleveren project linie 1629					X																	Linie 1629 is geen eindig project dat opgeleverd wordt in 2023. Het is een doorlopend project dat zeker tot in 2029 activiteiten en uitvoering van deelprojecten zal blijven opleveren. Dat geldt ook voor de Zuiderwaterlinie.
Start project 80 jaar bevrijding					X																	Project 80 jaar bevrijding is inmiddels opgestart met onze maatschappelijke partners. Nu zijn vooral plannen voor het jaar 2024 uitgewerkt. In 2023 zijn Stolpersteine gelegd.
Plan Haanwijk Out Herlaer vaststellen						X																
Viering 80 jaar bevrijding											X											

Financiële samenvatting per programma

Samenvattend hebben de volgende onderwerpen vanuit dit programma gevolgen voor het begrotingsbeeld:

Voorgestelde begrotingsmutaties (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport					
Mutaties Najaarsnota:					
• Werkbudget economie is niet nodig in 2023	17,5				
• Werkbudget recreatie is niet nodig in 2023	20,0				
• Gevolgen naheffingsaanslag BTW Meander op basis van boekenonderzoek	-26,9				
• De Huif, eindafrekening	9,5				
• Bijdrage energieverbruik	12,2	12,2	12,2	12,2	12,2
• Beschikking SPUK Sport	10,5				
• Achterstallige indexatie huurovereenkomst	13,3	16,4	19,6	22,8	26,2
• Exploitatiebijdragen WSD sporthallen	-250,0				
• Overheveling: gezond genieten	12,5	-12,5			
• Overheveling: verkoop locatie De Huif	-68,1	68,1			
Totaal Programma Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-249,5	84,2	31,8	35,0	38,4

Programma Ruimtegevend bestuur

Bestuur

Wachtgeldverplichtingen en begeleidingskosten voormalige bestuurder

- *Vacature burgemeester*
Door het vertrek van burgemeester Looijen moeten we een nieuwe burgemeester gaan benoemen en dit kost extra geld. Om de kosten voor het begeleiden van de vertrouwenscommissie te dekken, stellen we voor om € 30.000 beschikbaar te stellen voor de periode 2023-2024.
- *Wachtgeldregeling*
Bestuurders vallen onder de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (Appa) in geval van aftreden vóór de pensioengerechtigde leeftijd. De Appa is een vangnet voor politieke ambtsdragers en regelt diverse zaken waaronder een uitkering via de wachtgeldregeling. Ongeacht of er gebruik van wordt gemaakt, moeten we dit bedrag in een keer reserveren in de voorziening wachtgelden.
- *Planmatige begeleiding*
Tijdens de uitkeringsperiode van Appa is er recht op planmatige begeleiding en ondersteuning bij re-integratie. Nog niet duidelijk is of hiervan gebruik gemaakt gaat worden en dus wat de eventuele kosten zijn.

Vervanging raadsadviseur

In verband met het aantrekken en inwerken van de nieuwe raadsadviseur en extra werkzaamheden voor de burgemeestersprocedure worden er extra kosten gemaakt. Rekening houdende met een maand bespaarde salariskosten worden deze geraamd op € 16.000.

Vervroegde Tweede Kamerverkiezing

De Tweede Kamerverkiezing vindt vervroegd plaats op 22 november 2023. Hiervoor stelt het Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) geen extra middelen beschikbaar. In de begroting voor 2023 is geen rekening gehouden met deze vervroegde Tweede Kamerverkiezing. Daarom vragen we voor 2023 een incidentele verhoging van het budget van € 58.000.

Budget (kleine) verzoeken huisadvocaat

We constateren binnen het budget (kleine) verzoeken huisadvocaat dit jaar een stevige overschrijding. De overschrijding van het budget is te verklaren door een complexe casus binnen burgerzaken voor de gemeente Sint-Michielsgestel. De hiervoor benodigde juridische expertise is ingehuurd en dit betalen we uit dit budget. Omdat de procedure nog loopt, verwachten we nog een verdere overschrijding. In hoeverre de kosten oplopen is afhankelijk van de lengte van de procedure en de daarvoor benodigde juridische expertise. Daarom vragen we voor 2023 een incidentele ophoging van het budget met € 35.000.

Appa-voorziening

De hoogte van deze voorziening wordt vastgesteld aan de hand van de actuariële waarde berekeningen die eenmaal per jaar voor alle huidige en voormalige wethouders worden berekend door een extern bedrijf. Door een lichte stijging van het rentepercentage zal de voorziening waarschijnlijk naar beneden kunnen worden bijgesteld. Omdat het effect onvoorspelbaar is, mede gezien andere ontwikkelingen als indexering van de pensioenen, stellen wij voor het effect hiervan bij de jaarrekening mee te nemen.

Voortgang uitvoering Participatiebeleid

We implementeren het vastgestelde Participatiebeleid. Een werkgroep is hiermee bezig. De opleidingen voor de medewerkers starten in september en zullen doorlopen in 2024. Daarnaast is de gestelde vacature voor een communicatie/participatie adviseur ingevuld. De kandidaat start naar verwachting in oktober.

Subsidieverwerving

We hebben de ambitie om meer en beter zicht te krijgen op en gebruik te maken van externe subsidiemogelijkheden, zoals Europees, landelijk, provinciaal, waterschappen en fondsen. We willen daarbij graag binnen de vastgestelde doelen beter in staat zijn tot het verwerven van zoveel mogelijk subsidies. We hebben een externe partij ingehuurd om ons hierbij te ondersteunen. Hiervoor maken we kosten vanaf medio 2023 en deze bestaan uit twee onderdelen:

1. Algemene werkzaamheden zoals het subsidieloket die de externe partij uitvoert. Deze worden in rekening gebracht bij MGD en de gemeenten betalen deze volgens de verdeelsleutel (56% Boxtel en 44% Sint-Michielsgestel). Voor onze gemeente betekent dit een structureel budget van € 9.000 en eenmalig € 5.200 in 2023.
2. Specifieke werkzaamheden subsidietrajecten ook te begeleiden door de externe partij; deze kosten worden gedekt uit het project waarvoor de subsidie wordt aangevraagd.

Basisregistraties

Reisdocumentenpiek 2024-2028

In 2014 werd de geldigheidsduur van reisdocumenten voor volwassenen verlengd van vijf naar tien jaar. Voor de reisdocumentendip die destijds ontstond zijn aanpassingen gedaan in de vorm van openingstijden en formatie. Na de reisdocumentendip die duurde van 2019 tot en met 2023, gaan gemeenten vanaf 2024 de effecten merken van de nieuwe cyclus die is ontstaan door invoering van de langere geldigheidsduur van paspoorten en identiteitskaarten. Deze piek duurt tot 2029. De Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken (NVVB) heeft in samenwerking met BZK een rekenmodel voor de piekjaren 2024 – 2028 gemaakt. Op basis van dit rekenmodel vragen we 0,45 FTE extra formatie voor deze periode. De dekking hiervan kunnen we betalen vanuit de hiermee samenhangende extra legesopbrengsten.

Openbare orde en veiligheid

Voortgang Uitvoeringsplan Integrale Veiligheid 2023 - 2024

Begin dit jaar is het uitvoeringsplan Integrale Veiligheid vastgesteld voor 2023 en 2024. Hierin is vastgelegd op welke manier we invulling geven aan de gestelde doelen en ambities. Het gaat over de volgende vier strategische veiligheidsthema's waarin ook prioriteiten zijn genoemd:

1. Zorg en Veiligheid;
2. Digitale veiligheid;
3. Polarisatie en voorkomen maatschappelijke onrust;
4. Ondermijning/georganiseerde criminaliteit.

Het afgelopen half jaar hebben we ingezet op deze thema's conform de planning uit het uitvoeringsplan. Zo zijn onder andere de voorbereidingen voor een Keurmerk Veilig Ondernemen en een Bondgenootschap getroffen. Dit rollen we de komende periode verder uit. Daarnaast hebben we ingezet op het terugdringen van overlast van (hang)jongeren. De komende periode hopen we tot een aanpak te komen waarmee we meer grip op deze problematiek krijgen. Daarnaast gaan we preventieve maatregelen treffen om in het vervolg nieuwe overlast te voorkomen.

Opvang zwerfdieren

Voor de opvang van zwerfdieren is een structurele kostenstijging van € 4.000 te melden. Reden hiervoor is onder andere de gestegen (vaste) lasten. De kostenstijging valt hoger uit dan het hiervoor gereserveerde budget in de begroting.

Algemene dekkingsmiddelen

Rentekosten

Vanwege de liquiditeitspositie is geen behoefte aan kortlopende leningen. Daarom kan het resterende budget voor rentekosten 2023 (€ 90.000) vrijvallen.

Dividend aandelen BNG

De dividenduitkering aandelen BNG was vanwege het jaarresultaat van de bank in 2022 hoger dan begroot. De incidentele meeropbrengst bedraagt € 23.000.

Bepalen kostendekkendheid belastingen en tarieven

In 2023 hebben we met externe ondersteuning de kostenonderbouwing voor de tarieventabel voor wat betreft hoofdstuk I (Algemene dienstverlening), II (Omgevingswet) en III (Europese dienstenrichtlijn) opgebouwd. Het is wenselijk om dit jaarlijks te actualiseren. De kosten hiervoor bedragen jaarlijks € 6.000 en dekking is hiervoor beschikbaar binnen de begroting.

Toelichting onroerend zaakbelastingopbrengsten 2023

In 2023 constateren we dat zowel bij de woningen als de niet-woningen de werkelijke onroerendzaakbelastingopbrengsten (OZB) afwijken van de geraamde OZB-opbrengsten. Bij het vaststellen van de OZB-tarieven maken we een inschatting voor de areaaluitbreidingen, nieuwbouw en verbouwingen. Bij de woningen heeft de afwijking te maken met het feit dat er een aantal (bouw)projecten zijn gestart en of afgerond. Dit heeft geleid tot een hogere OZB-opbrengst dan verwacht. Gelet op grote hoeveelheid WOZ-bezwaarschriften is de verwachting dat de OZB-opbrengsten voor woningen nog zullen afnemen. Bij de niet-woningen is de afwijking tussen wat we hebben geraamd en wat het in werkelijkheid is marginaal.

Voortgang afhandeling Bezwaren 2023

Bij de Bestuursnota hebben wij u onder andere geïnformeerd over het recordaantal bezwaarschriften en het grote aandeel dat is ingediend door No Cure No Pay Bureaus (NCNP). In totaal zijn er voor onze gemeente 1.462 bezwaarschriften ingediend. Het aantal bezwaren ingediend door NCNP-bureaus is flink toegenomen en daardoor ook de bijhorende kosten. Hiervoor is door zowel uw raad als de raad van de gemeente Boxtel tezamen een extra budget van in totaal € 477.000 ter beschikking gesteld. Voor de afhandeling van alle bezwaarschriften was ook extra capaciteit nodig en hiervoor is een budget van € 91.800 ter beschikking gesteld.

Ondanks de situatie op de (arbeids)markt is het gelukt om de nodige en gewenste ondersteuning vast te leggen. Prioriteit heeft het tijdig afhandelen van alle bezwaarschriften waarbij het doel is om dit voor 31 december 2023, maar uiterlijk 15 februari 2024 te realiseren. Hiervoor zijn wij grotendeels afhankelijk van de medewerking vanuit de NCNP-bureaus aangezien deze de nodige (extra) informatie en eventuele foto's moeten aanleveren.

De voortgang van dit proces zal bepalend zijn of de beschikbare budgetten voldoende zijn en of dat deze deels overgeheveld moeten worden naar 2024. Er is (nog) geen inzicht op de te betalen onkostenvergoedingen waardoor onduidelijk is of het beschikbare budget toereikend is. Of er sprake is van een onkostenvergoeding is afhankelijk van het feit of een bezwaar deels of volledig wordt toegekend en een waardevermindering/aanpassing van toepassing is. De huidige stand van zaken (eind augustus 2023) is dat er 46,3% WOZ-bezwaarschriften

(taxatie technisch) zijn beoordeeld en dat 33,3% WOZ-bezwaarschriften volledig zijn afgehandeld met een uitspraak.

Herwaardering 2024

Ondanks alle inzet en het prioriteren van de werkprocessen is onduidelijk of de Herwaardering 2024 voor onze gemeente tijdig kan worden afgerond. Dit is cruciaal voor het wel of niet tijdig versturen van de aanslagen gemeentelijke belastingen 2024. De verwachting is dat dit in het vierde kwartaal 2023 inzichtelijk is. Indien noodzakelijk zal dit ook het moment zijn om met de Waarderingskamer te overleggen en het vervolg af te stemmen waarbij de consequenties voor onze afnemers, onze eigen organisatie maar ook onze inwoners aandachtspunten zijn.

Aanpak No Cure No Pay Bureaus

Na diverse signalen over de grote hoeveelheid af te handelen bezwaren ingediend door NCNP-bureaus heeft de Staatssecretaris van Financiën een onderzoek laten uitvoeren en voorgesteld bijpassende maatregelen te treffen. Geconstateerd is dat er sprake is van een verdienmodel waarbij zoveel mogelijk proceshandelingen moeten leiden tot zoveel mogelijk vergoedingen. Dit leidt tot een toenemende druk op de uitvoering van zowel de gemeente als van de rechtspraak.

Gelet op deze problematiek heeft de Staatssecretaris van Financiën een plan van aanpak naar de Tweede Kamer gezonden. Het plan van aanpak omvat:

- Standaard uitbetalen van de vergoedingen voor o.a. de WOZ aan de belanghebbende;
- Een apart regime voor het recht op een proceskostenvergoeding voor o.a. de WOZ;
- Geen toekenning van proceskostenvergoeding ingeval de WOZ-waarde slechts licht wordt bijgesteld;
- Verplicht informeel traject voor de WOZ;
- Intensiveren van de handhavingsstrategie bij de zogenoemde parallelimport van motorrijtuigen;
- Niet langer uitkeren van de vergoeding van immateriële schade bij o.a. de WOZ.

Het is onduidelijk of de aangekondigde maatregelen worden ingevoerd. Ook is onduidelijk wat het effect zal zijn. Het is daarom onmogelijk om te voorspellen of de situatie van 2023 eenmalig was of dat dit zich zal herhalen in 2024. Als dit laatste het geval is, gaan we opnieuw extra budget vragen voor zowel de vergoeding van proceskosten als voor de extra ondersteuning.

Algemeen budgettair

Vrijval restant stelpost prijsindexeringen en areaaluitbreiding 2023

In de begroting 2023 is budget opgenomen om kosten vanwege prijsindexeringen en areaaluitbreidingen op te vangen. Het nog niet daadwerkelijk ingezette bedrag kan met deze Najaarsnota vrijvallen ten gunste van het resultaat.

Begrotingsmutaties begroting 2024

Met de voorbereiding op de begroting 2024 hebben we diverse mutaties ook voor 2023 verwerkt. Deze veelal technische mutaties verwerken we met deze Najaarsnota.

Overhevelingen

Bij de beoordeling van budgetten is nadrukkelijk aandacht geweest voor overheveling van incidentele budgetten. In eerdere jaren is dit onderdeel geweest van de bestemming van het jaarresultaat. De mutaties op overhevelingen verrekenen we over de jaren neutraal met de Algemene (risico)reserve. In voorgaande hoofdstukken zijn de nu voorgestelde overhevelingen toegelicht.

Mutaties investeringen actualisatie kapitaallasten

Met deze Najaarsnota worden diverse mutaties voorgesteld op investeringen. Voor zover niet al eerder in deze nota toegelicht leiden deze mutaties tot een actualisatie van de begrote kapitaallasten vanaf 2023.

Netto-effect septembercirculaire 2023 (algemene uitkering gemeentefonds)

Het nettoresultaat van de septembercirculaire leidt voor alle jaren tot een verbetering van het begrotingssaldo. Ten opzichte van de meicirculaire zien we voor alle jaren een toename van het accres. Aanleiding hiervoor is een toename van de verwachte prijsontwikkeling. De daling van onze algemene uitkering in het jaar 2026 van € 3 miljoen ten opzichte van 2025 is (nog) niet aangepast.

In bijlage 1 van deze Najaarsnota is een toelichting opgenomen.

Stand van zaken uitvoeringsprogramma

Op de volgende pagina staat een tabel waarin per activiteit uit het Uitvoeringsprogramma staat wat de voortgang is. De activiteiten die op oranje of rood staan zijn verder toegelicht.

Actie	2022				2023				2024				2025				2026				s.v.z.	Toelichting Najaarsnota
	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4	Q1	Q2	Q3	Q4		
Bestuur																						
Nieuwe inrichting wijkmakelaars				X																		
Besluitvorming participatiebeleid				X																		
Implementatie participatiebeleid					X	X	X	X	X	X												De implementatie van het beleid verloopt voorspoedig. Er is een medewerker voor participatie aangenomen. Deze start binnenkort. Contract met opleider is getekend. De opleiding van de masters is gestart en de incompany basistrainingen zijn gepland in Q4 2023 en Q1 2024. De werkgroep Participatie blijft doorlopen om de ontwikkelingen en voortgang te bewaken en indien nodig bij te sturen.
Uitvoering participatiebeleid							X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X		
Evaluatie wijkmakelaars									X													
Openbare orde en veiligheid																						
Besluitvorming Integraal veiligheidsbeleid				X																		
Uitvoering Integraal Veiligheidsbeleid					X	X	X	X	X	X	X	X										

Financiële samenvatting per programma

Samenvattend hebben de volgende onderwerpen vanuit dit programma gevolgen voor het begrotingsbeeld:

Voorgestelde begrotingsmutaties (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Ruimtegevend bestuur					
Mutaties Najaarsnota:					
• Project subsidieverwerving	-5,2	-9,0	-9,0	-9,0	-9,0
• Juridische kosten complexe casus burgerzaken	-35,0				
• Verkiezingen Tweede Kamer 22 november 2023	-58,0				
• Wachtgeldverplichtingen en begeleidingskosten voormalige bestuurder	-418,9				
• Aanstelling nieuwe burgemeester	-30,0				
• Vervanging raadsadviseur	-16,0				
• Rente kortlopende leningen	90,0				
• Dividend aandelen BNG	23,0				
• Begroting 2024: begrotingsmutaties 2023	175,7				
• Vrijval restant stelposten prijsindexering en areaaluitbreiding	720,9				
• Verrekening overhevelingen met Algemene (risico)reserve	-537,4	207,4	330,0		
• Mutaties investeringen, actualisatie kapitaallasten	55,5	99,0	111,2	128,4	59,4
• Netto effect septembercirculaire 2023	554,6	299,2	236,8	48,1	815,1
• Diverse mutaties < 5.000	7,5	2,5	-0,4	-0,4	-0,3
Totaal Programma Ruimtegevend bestuur	526,7	599,1	668,6	167,1	865,2

Voorgestelde begrotingsmutaties

In het volgende overzicht gaan we in op de voorgestelde begrotingsmutaties. Deze begrotingsmutaties zijn inhoudelijk in de voorgaande hoofdstukken per programma toegelicht

Ontwikkeling begrotingssaldo

In deze Najaarsnota zijn diverse begrotingsmutaties voorgesteld. Ook het resultaat van de septembercirculaire 2023 is hierin meegenomen.

Samenvattend leidt dit tot de volgende ontwikkeling van het begrotingssaldo.

Ontwikkeling begrotingssaldo (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
Begrotingssaldo, als startpunt	-513,6	0,0	0,0	276,3	477,0
Mutaties Najaarsnota:					
- Autonome en overige ontwikkelingen	-159,3	-194,4	-326,6	-338,3	-407,9
- Doorrekening septembercirculaire	554,6	299,2	236,8	48,1	815,1
Begrotingssaldo na mutaties	-118,3	104,8	-89,8	-13,9	884,2
	tekort	overschot	tekort	tekort	overschot

Begrotingsmutaties op basis van programma's

Het volgende overzicht is als volgt samengesteld:

- Resultaat voor bestemming
Per programma, de baten en lasten voor mutaties met reserves; dit leidt dan tot het resultaat voor bestemming.
- Resultaatbestemming
Per programma, de onttrekkingen aan en de stortingen in de reserves; dit leidt dan tot de resultaatbestemming.
- Resultaat na bestemming / Totaal resultaat
Per programma, het verschil tussen het resultaat voor bestemming en de resultaatbestemming; dit leidt dan tot het resultaat na bestemming, oftewel de mutatie van het vrij inzetbare begrotingssaldo. Dit bedrag is dan weer gelijk aan het totaal van de voorgestelde begrotingsmutaties.

Begrotingsmutaties programma's (x € 1.000: - = nadeel en + = voordeel)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
<i>Baten voor resultaatbestemming:</i>					
Duurzaamheid	988,4	52,9	-1,4	6,2	6,0
Sociaal domein	5.201,3	493,0	466,8	380,4	35,3
Leefomgeving	-1.043,7	1.787,5	137,5		
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-1.014,0	1.128,6	31,8	35,0	38,4
Ruimtegevend bestuur	1.401,1	1.224,3	1.101,9	890,8	1.540,1
Totaal baten voor resultaatbestemming	5.533,1	4.686,3	1.736,6	1.312,4	1.619,8
<i>Lasten voor resultaatbestemming:</i>					
Duurzaamheid	959,0	238,4	70,6	6,2	6,0
Sociaal domein	6.236,1	1.072,2	899,6	812,3	489,2
Leefomgeving	-1.231,6	2.007,6	518,1	72,9	51,3
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-346,1	2,5	-7,8	-8,2	87,2
Ruimtegevend bestuur	-835,5	818,3	751,6	723,1	582,6
Totaal lasten voor resultaatbestemming	4.781,9	4.139,0	2.232,1	1.606,3	1.216,3

RESULTAAT VOOR BESTEMMING	751,2	547,3	-495,5	-293,9	403,5
Resultaatbestemming:					
<i>Onttrekking aan reserves:</i>					
Duurzaamheid	-123,0	203,5	72,0		
Sociaal domein	729,0	162,0			
Leefomgeving	55,7	38,7	3,7	3,7	3,7
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-500,0				
Ruimtegevend bestuur	-537,4	207,4	330,0		
Totaal onttrekking aan reserves	-375,7	611,6	405,7	3,7	3,7
<i>Storting in reserves:</i>					
Duurzaamheid	-42,5	18,0			
Sociaal domein	883,1				
Leefomgeving	171,5	4,2			
Economie, Toerisme, Recreatie, Cultuur en Sport	-1.031,9	1.031,9			
Ruimtegevend bestuur					
Totaal storting in reserves	-19,8	1.054,1	0,0	0,0	0,0
Saldo resultaatbestemming	-355,9	-442,5	405,7	3,7	3,7
RESULTAAT NA BESTEMMING (mutaties begrotingssaldo)					
	395,3	104,8	-89,8	-290,2	407,2

Ontwikkeling reservepositie

Inclusief de mutaties vanuit deze Najaarsnota geeft onze reservepositie meerjarig het volgende verloop.

Reserves, saldo per 1 januari (bedragen x € 1.000)	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Algemene reserve:						
Algemene (risico)reserve	5.655	5.569	5.100	4.932	5.094	5.148
Totaal algemene reserve	5.655	5.569	5.100	4.932	5.094	5.148
Bestemmingsreserves voor:						
a. een bufferfunctie voor risico's op een specifiek benoemd terrein						
-						
b. een bestedingsfunctie waarbij gespaard wordt voor iets dat specifiek benoemd is						
Vrije reserve	3.335					
Onderhoud wegen	657	737	737	737	737	737
Groenfonds	1.119					
Plattelandsvernieuwing		726	185	18	-77	-77
Toekomstige investeringen onderwijshuisvesting	3.686	4.568	6.342	8.336	8.867	8.867
Cultuurzaken	213	201	188	176	163	163
Gemeenschapshuizen	0	0	840	804	772	743
Besteding Sociaal Domein		796	261	0	0	0
Toekomstige investeringen	2.163	5.003	6.512	8.244	8.745	8.715
c. een egalisatiefunctie om baten en lasten gelijkmatig te verdelen over de jaren						
Egalisatie MGD budgetten IV/ICT	564	564	564	564	564	564
Egalisatie Loonkostenontwikkeling MGD	167	167	167	167	167	167

Reserve P&O	189					
Gemeentelijke subsidies	51					
Egalisatie (bouw) vergunningverlening	50					
Duurzame ontwikkeling						
Opvang doelgroepen		1.165	1.165	1.165	1.165	1.165
Egalisatie Sociaal Domein	3.594	2.100	2.100	2.039	2.009	2.009
d. dekking afschrijvingen afgeronde investeringen						
Afdekking afschrijvingslasten afgeronde investeringen	3.953	4.857	5.755	5.393	5.032	4.670
Totaal bestemmingsreserve	19.740	20.883	24.817	27.643	28.143	27.723
TOTAAL RESERVES	25.395	26.452	29.917	32.575	33.237	32.870

In aanvulling op de nota Reserves en Voorzieningen 2023 stellen we met deze Najaarsnota de volgende nieuwe reserve in:

Naam	Opvang doelgroepen
Team	Sociale beleidsontwikkeling
Soort reserve	Bestemmingsreserve, egalisatiefunctie
Doel	Deze reserve zetten we in om toekomstige opvangkosten te kunnen dekken die het gevolg zijn van de opvangkosten voor vluchtelingen uit Oekraïne en voor extra huisvesting van statushouders of andere doelgroepen.
Storting (wijze en mate)	Voordelig resultaat op het budget opvang Vluchtelingen Oekraïne 2023, grootboeknummer 63703200. In 2023 wordt dit bedrag verminderd met € 500.000.
Onttrekking (wijze en mate)	Nadelig resultaat op het budget opvang Vluchtelingen Oekraïne 2023, grootboeknummer 62703200. Bedragen kunnen ook op basis van raadsbesluit ingezet worden voor toekomstige opvangkosten voor vluchtelingen uit Oekraïne en voor extra huisvesting van statushouders of andere doelgroepen.
Toegestane minimumstand	€ 0
Toegestane maximumstand	Resultaat 2023 op het budget opvang vluchtelingen Oekraïne - /- € 500.000
Startdatum	2023

Investeringsen

Met deze Najaarsnota worden samenvattend de volgende mutaties op investeringen voorgesteld:

Begrotingsmutaties investeringen (x € 1.000)	begroting 2023	begroting 2024	begroting 2025	begroting 2026	begroting 2027
• Aanpassing oversteekbaarheid Schijndelseweg/Hezelaar	9,0				
• Aanpassingen Theerestraat-Vugtherweg	-84,2	84,2			
• Civieltechnische investeringen	-226,5				
• Investerings sportaccommodaties	-1.521,2		-279,0	-76,0	2.104,0
• Investerings vastgoed	-26,0		-93,0		31,0
• Kruising Apollostraat-Fonteinkruid	37,0				
• MFA Gemonde	225,0				
• MFA Meander	438,4				
• Rioolbeheer	-200,0	-100,0	300,0		
Totaal	-1.348,5	-15,8	-72,0	-76,0	2.135,0

In de voorgaande hoofdstukken zijn per product deze mutaties toegelicht.

Overige ontwikkelingen

Rechtmatigheidsverantwoording college

In 2023 is de wetwijziging versterking decentrale rekenkamers ingevoerd. Een onderdeel van dit wetsvoorstel is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het college in de jaarrekening van dit jaar. Hierdoor verschuift de verantwoording over het toetsen en rapporteren over financiële rechtmatigheid met ingang van 2023 van accountant naar het college. Deze verantwoordelijkheid is niet nieuw; het college is en blijft verantwoordelijk voor het vermijden van getrouw- en rechtmatigheidsfouten en het optimaliseren van de bedrijfsprocessen om dit te voorkomen.

Er zijn al verbijzonderde interne controles ingericht voor het onafhankelijk toetsen van rechtmatigheid. De verbijzonderde interne controles zijn de basis voor het zelfstandig toetsen en rapporteren over financiële rechtmatigheid. Hierover wordt voor het eerst gerapporteerd in de jaarrekening 2023 conform het voorgeschreven model van de commissie Besluit Begroting en Verantwoording. Na het opstellen van de jaarrekening toetst de accountant bij de jaarrekeningcontrole de getrouwheid van deze rechtmatigheidsverantwoording in de jaarrekening en geeft hier een oordeel over in het accountantsverslag.

Uw raad heeft in juli 2023 vanuit uw kaderstellende rol in de financiële verordening de tolerantiegrens voor rechtmatigheid en de gewenste inhoud van de paragraaf bedrijfsvoering over rechtmatigheid vastgesteld. Daarnaast heeft u vanuit uw controlerende rol aan de controleverordening toegevoegd dat de rechtmatigheidsverantwoording getoetst wordt door de accountant.

Bijlage 1: Circulaire gemeentefonds

Septembercirculaire 2023

Op Prinsjesdag 19 september 2023 is de septembercirculaire 2023 gepubliceerd. Met deze circulaire worden we geïnformeerd over de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Gemeentefonds voor 2023 en verder, gebaseerd op de Miljoenennota van het Rijk. De algemene uitkering is vrij besteedbaar voor gemeenten.

Ontwikkeling op basis van het bruto binnenlands product (bbp)

Het kabinet heeft, als uitwerking van het coalitieakkoord, besloten dat het gemeentefonds vanaf 2027 geïndexeerd wordt op basis van de ontwikkeling van het bruto binnenlands product (bbp). Uitgangspunt is dat het gemeentefonds meerjarig de ontwikkeling van het nominaal bbp volgt. De indexatie voor inflatie volgt de prijs van het bbp van het lopende jaar, waardoor de fondsen reëel 'op niveau' blijven. Tot en met 2026 geldt nog de methodiek van de koppeling gemeentefonds met de ontwikkeling van de Rijksuitgaven.

Accres

De ontwikkeling van de algemene uitkering wordt voor een belangrijk deel bepaald door de ontwikkeling van het accres (prijsontwikkeling en volumeontwikkeling). Ten opzichte van de meicirculaire zien we voor alle jaren een toename van het accres. Aanleiding hiervoor is een toename van de verwachte prijsontwikkeling. Het accres wordt doorerekend met uitkeringspunten. Per uitkeringspunt ontvangen wij € 35.000. Per saldo stijgt het aantal punten in structurele zin met 29.

Voorschot BCF plafond

Omdat er voor 2023 ruimte resteert in het BTW Compensatiefonds (BCF) wordt een eenmalig bedrag toegevoegd aan het gemeentefonds.

Reservering inflatiecorrectie

De indexering voor het jaar 2024 vanuit deze septembercirculaire is 5,3%, terwijl wij in onze begroting gerekend hebben met 3%. Het hogere resultaat dat het gevolg hiervan is nemen we deels als stelpost op voor correctie op de inflatie in onze begroting.

Energietoelage

De resterende middelen voor de energietoelage 2023 zijn nog niet verwerkt in deze circulaire doordat de noodzakelijke wijziging van de Participatiewet nog niet is goedgekeurd door de Tweede en Eerste Kamer. Vooruitlopend hierop hebben we wel al een inschatting gemaakt het bedrag dat we later dit jaar alsnog gaan ontvangen.

Veilig wonen

De veiligheid van decentrale bestuurders is een vereiste voor het goed functioneren van het openbaar bestuur. Per 1 oktober 2023 wordt de werkgeversverantwoordelijkheid voor hun veiligheid daarom geëxpliciteerd met een wijziging van de Regeling rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers. Vanuit het programma Weerbaar Bestuur wordt hier een tegemoetkoming beschikbaar gesteld voor de periode 2023-2026.

Bijzondere bijstand en vroegsignalering

Het kabinet stelt tot en met 2024 budget beschikbaar om een stapeling van sociale en maatschappelijke problemen als gevolg van de hoge inflatie te voorkomen.

Rijksvaccinatieprogramma

Vanaf 1 januari 2024 wordt de uitvoering van de maternale kinkhoestvaccinatie formeel overgedragen aan de gemeenten.

Loon- en prijsbijstelling Jeugdzorg

Loon en prijscompensatie voor de jaren 2023 en 2024 voor budgetten jeugdzorg.

Participatie (IU)

Bij Voorjaarsnota heeft het kabinet besloten om gemeenten te compenseren voor de bijzondere verhoging van het wettelijk minimumloon voor medewerkers in de Wet Sociale werkvoorziening (Wsw). Dit betreft een meerjarige reeks die toegevoegd wordt aan het Wsw-onderdeel in deze integratie-uitkering.

Resultaat septembercirculaire

Het nettoresultaat van de septembercirculaire leidt voor alle jaren tot een verbetering van het begrotingssaldo. Ten opzichte van de meicirculaire zien we voor alle jaren een toename van het accres. Aanleiding hiervoor is een toename van de verwachte prijsontwikkeling. De daling van onze algemene uitkering in het jaar 2026 van € 3 miljoen ten opzichte van 2025 is (nog) niet aangepast.

De septembercirculaire is voor onze gemeente doorerekend en geeft het volgende beeld:

Septembercirculaire 2023 (bedragen x € 1.000)	2022	2023	2024	2025	2026	2027
berekend op basis van meicirculaire 2023	48.464,8	49.163,2	51.270,7	52.770,1	49.794,2	50.605,6
berekend op basis van septembercirculaire 2023	48.401,3	50.480,8	52.219,8	53.593,6	50.494,1	52.042,0
per saldo mutaties	-63,5	1.317,6	949,1	823,5	699,9	1.436,4
af te oormerken voor:						
• Reservering inflatiecorrectie			490,0	490,0	490,0	490,0
• Voorlopige inschatting energietoelage		633,6				
• Veilig wonen		7,1	7,1	7,1	7,1	
• Bijzondere bijstand en vroegsignalering			38,4			
• Rijksvaccinatieprogramma			5,4	5,7	5,1	5,2
• Loon- en prijsbijstelling Jeugdzorg			53,6	32,0		
• Participatie (IU)		58,8	55,5	51,9	47,6	45,3
totaal maximaal te oormerken		699,5	650,0	586,7	549,8	540,5
mutatie stelpost jeugdzorg (vanaf 2026)					-102,0	-80,8
netto effect (mutaties min te oormerken)	-63,6	618,1	299,1	236,8	48,1	815,1
	negatief	positief	positief	positief	positief	positief

Bijlage 2: Controleprotocol en normenkader 2023

Controleprotocol en normenkader 2023

Rechtmatigheidsverantwoording college

In 2023 is de wetswijziging versterking decentrale rekenkamers ingevoerd. Een onderdeel van dit wetsvoorstel is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het college in de jaarrekening vanaf het boekjaar 2023.

Na deze wetswijziging toetst de accountant uitsluitend of de jaarrekening getrouw is. Verder toetst de accountant of de rechtmatigheidsverantwoording die afgegeven is door het college getrouw is. Hij geeft daar een oordeel over in het accountantsverslag.

Vanwege deze wetswijziging is een actualisatie van het controleprotocol met ingang van 2023 noodzakelijk.

Controleprotocol

CONTROLEPROTOCOL

Voor de accountantscontrole op de jaarrekeningen 2023 tot en met 2026 (met een optie tot één keer twee jaar en één keer één jaar verlenging) van

- De gemeente BOXTEL,
- De gemeente SINT-MICHIELSGESTEL EN
- De gemeenschappelijke regeling MIJNGEMEENTEDICHTBIJ (MGD)

1. Inleiding

Accountant

De gemeenten Boxtel en Sint-Michielsgestel en de GR MijnGemeenteDichtbij hebben de controle van de jaarrekening 2022 tot en met 2026 gegund aan Crowe Foederer. Daarbij is overeengekomen dat de opdracht voor de accountantscontrole van deze 3 partijen met één keer twee jaar verlengd kan worden tot en met 2028 en daarna nog een keer met één jaar tot 2029.

Aanleiding wijziging:

In 2023 is de wetswijziging versterking decentrale rekenkamers ingevoerd. Een onderdeel van dit wetsvoorstel is de invoering van de rechtmatigheidsverantwoording door het college in de jaarrekening vanaf het boekjaar 2023. Vanwege deze wetswijziging is een actualisatie van de financiële – en controleverordening en het controleprotocol noodzakelijk. De raad stelt vanuit haar kader stellende rol vooraf in de nieuwe financiële verordening de verantwoordingsgrens voor de rechtmatigheid vast en geeft aan wat over de rechtmatigheid in de paragraaf bedrijfsvoering opgenomen wordt.

De raad voegt vanuit haar controleerende rol aan de controle verordening toe dat de rechtmatigheidsverantwoording door het college getoetst wordt door de accountant en dat daarbij zo veel mogelijk gebruik gemaakt wordt van de werkzaamheden van de verbijzonderde interne controle functie.

Het controleprotocol is geactualiseerd op deze wetswijziging.

Verordening

In de Controleverordeningen van de beide gemeenten en de GR zijn de uitgangspunten voor de accountantscontrole vastgelegd. De controleverordeningen zijn vastgesteld door de raden en het algemeen bestuur.

Controleprotocol

Dit controleprotocol heeft als doel nadere aanwijzingen te geven aan de accountant over de reikwijdte van de accountantscontrole, de daarvoor geldende normstellingen en de daarbij verder te hanteren goedkeurings- en rapporteringtoleranties voor de controle van de jaarrekeningen 2023 tot met 2026, eventueel tot en met 2029, van de beide gemeenten en GR. Actualisatie zal plaatsvinden indien nodig. Jaarlijkse vaststelling door de gemeenteraad is niet nodig.

2. Algemene uitgangspunten voor de controle (getrouwheid)

Zoals in artikel 213 Gemeentewet is voorgeschreven zal de controle van de jaarrekening, uitgevoerd door de door de raad benoemde accountant, gericht zijn op het afgeven van een oordeel over:

- de getrouwe weergave van de in de jaarrekening gepresenteerde baten en lasten en de activa en passiva;
- de getrouwheid van de door het college afgegeven rechtmatigheidsverantwoording;
- de inrichting van het financieel beheer en de financiële organisatie gericht op de vraag of deze een getrouwe (en rechtmatige) verantwoording mogelijk maken;
- het in overeenstemming zijn van de door het college/DB opgestelde jaarrekening met de bij of krachtens algemene maatregel van bestuur te stellen regels bedoeld in artikel 186 Gemeentewet (Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten);
- De verenigbaarheid van het jaarverslag met de jaarrekening.

Bij de controle zullen de nadere regels die bij of krachtens algemene maatregel van bestuur worden gesteld op grond van artikel 213, lid 6 Gemeentewet alsmede de Richtlijnen voor de Accountantscontrole (NBA) bepalend zijn voor de uit te voeren werkzaamheden.

Onder rechtmatigheid wordt begrepen de definitie volgens het Besluit accountantscontrole decentrale overheden dat de in de jaarrekening verantwoorde lasten, baten en balansmutaties rechtmatig tot stand zijn gekomen, dat wil zeggen “in overeenstemming zijn met de begroting en met de van toepassing zijnde wettelijke regelingen, waaronder gemeentelijke verordeningen.”

3. Te hanteren goedkeurings- en rapporteringstoleranties

Goedkeuringstolerantie

De goedkeuringstolerantie is “het bedrag dat de som van fouten in de jaarrekening of onzekerheden in de controle aangeeft, die in een jaarrekening maximaal mogen voorkomen zonder dat de bruikbaarheid van de jaarrekening voor de oordeelsvorming door de gebruikers kan worden beïnvloed”. De goedkeuringstolerantie wordt berekend als een percentage van de totale lasten van de gemeente. De goedkeuringstolerantie is bepalend voor de oordeelsvorming, de strekking van de af te geven controleverklaring.

In het hierna opgenomen schema zijn de goedkeuringstoleranties opgenomen zoals vastgesteld door de beide gemeenteraden en het Algemeen Bestuur. Voor de goedkeuringstoleranties volgt de gemeenteraad de volgende wettelijke minimeisen:

Goedkeuringstolerantie	Goedkeurend	Beperking	Oordeelonthouding	Afkeurend
Fouten in de jaarrekening (in % lasten voor resultaatbestemming)	≤ 1%	>1%<3%	n.v.t	≥ 3%
Onzekerheden in de controle (in % lasten voor resultaatbestemming)	≤ 3%	>3%<10%	≥ 10%	n.v.t.

Rapportagetolerantie:

Naast de goedkeuringstolerantie wordt de rapporteringstolerantie onderkend. De tolerantie geeft de grens aan waarboven de accountant over een fout of onzekerheid aan het bestuur rapporteert in het accountantsverslag.

Voor de rapporteringstolerantie wordt als maatstaf gesteld dat de accountant elke fout of onzekerheid ≥ € 100.000 rapporteert. Daarnaast kan de accountant rapporteren over fouten en onzekerheden lager dan € 100.000, met name wanneer deze posten bestuurlijk relevant zijn.

4. Reikwijdte accountantscontrole rechtmatigheidstoetsing

De accountantscontrole op rechtmatigheid is limitatief gericht op:

a) De naleving van wettelijke kaders, zoals die in het normenkader van Boxtel, Sint-Michielsgestel resp. MijnGemeenteDichtbij zijn opgenomen. Dit uitsluitend voor zover deze directe financiële beheershandelingen betreffen of kunnen betreffen.

b) De naleving van de volgende kaders:

- de begrotingen van Boxtel, Sint-Michielsgestel en MijnGemeenteDichtbij;
- financiële verordening ex artikel 212 Gemeentewet;
- controleverordening ex artikel 213 Gemeentewet; en
- de verordening periodiek onderzoek doelmatigheid en doeltreffendheid ex art 213a Gemeentewet;

c) De naleving van externe regelgeving (rijksoverheid en andere instanties).

Indien en voor zover bij de accountantscontrole materiële financiële onrechtmatige handelingen worden geconstateerd worden deze in de rapportage en oordeelsweging uitsluitend betrokken indien en voor zover het door de raad/Algemeen Bestuur of hogere overheden vastgestelde regels betreft. Met andere woorden: interne regels van college/Dagelijks Bestuur naar ambtelijke organisatie c.q. collegebesluiten vallen buiten de rechtmatigheidscontrole.

5. Rapportages

Tijdens en na af roning van de controlewerkzaamheden rapporteert de accountant. Het college rapporteert over rechtmatigheid in de jaarrekening en gedurende het jaar, indien nodig, in de 2e bestuursrapportage. De opvolging van bevindingen van interne- en externe is een belangrijk onderdeel van de verbetercyclus.

5.1. College: Rechtmatigheid

Vanaf 2023 rapporteert het college over de uitgevoerde rechtmatigheidscontroles in de paragraaf bedrijfsvoering van het jaarverslag. Gedurende het jaar worden de controle bevindingen, gespecificeerd naar proces, aard van de fout of onduidelijkheid en bedrag door middel van een rapportage met de procesverantwoordelijke besproken. Daarnaast worden er aanbevelingen gedaan naar aanleiding van de rechtmatigheidscontroles om de toekomstige fout of onduidelijkheid te mitigeren. Daarnaast wordt de raad, indien van toepassing, door het college gedurende het jaar geïnformeerd over bevindingen boven de vastgestelde goedkeurings- en rapportagegrens rechtmatigheid in de 2e bestuursrapportage.

5.2 Managementletter interim-controle

In de tweede helft van het jaar wordt door de accountant een zogenaamde interim-controle uitgevoerd. Over de uitkomsten van die tussentijdse controle wordt een managementletter uitgebracht. Een managementletter wordt verstrekt aan het college van elke gemeente en aan het dagelijks bestuur van de GR.

5.3 Accountantsverslag

Overeenkomstig de Gemeentewet wordt omtrent de controle van elke jaarrekening een accountantsverslag uitgebracht aan de raad/AB en in afschrift aan het College/DB. In het verslag van bevindingen wordt gerapporteerd over de opzet en uitvoering van het financiële beheer en of de beheersorganisatie een getrouw financieel beheer en verantwoording daarover waarborgen. In Sint-Michielsgestel wordt het accountantsverslag met de auditcommissie besproken.

5.4 Controleverklaring

In de controleverklaring wordt op een gestandaardiseerde wijze, zoals wettelijk voorgeschreven, de uitkomst van de accountantscontrole weergegeven. Deze

controleverklaring is bestemd voor de gemeenteraad/AB, zodat deze de door het college /DB opgestelde jaarrekening kan vaststellen en het college/DB décharge kan verlenen.

6. Actualisering jaarlijks normenkader

Het controleprotocol wordt door de raden/Algemeen Bestuur vastgesteld voor de periode van het contract met de accountant. Het bijbehorende normenkader dient jaarlijks te worden gezien en geactualiseerd. Jaarlijkse actualisering van het normenkader is nodig vanwege gewijzigde regelgeving, tekstuele aanpassingen e.d. Het normenkader bevat de door de raden/AB vastgestelde regelingen met financiële beheershandelingen op basis waarvan de accountant zijn rechtmatigheidscontrole uitoefent. De jaarlijkse actualisering van het normenkader is een bevoegdheid van de raad. Door elk jaar de wijzigingen van het normenkader ten opzichte van het vorige jaar op te nemen in de bestuursrapportages van het najaar stellen de raden/algemeen bestuur feitelijk het normenkader voor het lopende jaar vast.

Normenkader

Programma	Bijbehorende externe regelgeving.	Omschrijving regeling	Datum inwerkingtreding.
Sociaal domein	Jeugdwet Participatiewet Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen Wet gemeentelijke schuldhelpverlening Besluit bijstandsverlening zelfstandigen Wet maatschappelijke ondersteuning	Verordening Sociaal Domein	1-1-2022
Sociaal domein	Wet op primair onderwijs Wet op voorgezet onderwijs Wet op de expertisecentra	Verordening bekostiging leerlingenvervoer	26-5-2021
Sociaal domein	Wet kinderopvang	Verordening Wet kinderopvang	30-1-2005
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur Sociaal domein Leefomgeving Duurzaamheid		Algemene Subsidieverordening	1-1-2018
Bestuur	Wet waardering onroerende zaken	Verordening op de heffing en de invordering van onroerende-zaakbelastingen	1-1-2023
Bestuur	Wet milieubeheer	Afvalstoffenverordening	7-12-2021
Bestuur	Wet milieubeheer	Verordening op de heffing en invordering van afvalstoffenheffing en reinigingsrechten	1-1-2023
Bestuur		Verordening op de heffing en de invordering van rioolheffing	1-1-2023

Programma	Bijbehorende externe regelgeving.	Omschrijving regeling	Datum inwerkingtreding.
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur		Verordening op de heffing en invordering van toeristenbelasting	1-1-2023
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur		Verordening op de heffing en de invordering van reclamebelasting	1-1-2023
Economie, Toerisme, Recreatie, Sport en Cultuur		Verordening op de heffing en de invordering van precariobelasting	1-1-2023
Bestuur	Invorderingswet	Kwijtscheldingsregeling gemeentelijke belastingen	6-1-1996
Leefomgeving		Beheersverordening gemeentelijke begraafplaatsen in Sint-Michielsgestel	25-10-2013
Leefomgeving	Wet op de lijkbezorging	Verordening op de heffing en de invordering van lijkbezorgingsrechten	1-1-2023
Leefomgeving (bouwleges) Bestuur (secretarieleges)	Paspoortwet Wet basisregistratie personen Wet rechten burgerlijke stand Legesbesluit akten burgerlijke stand	Verordening op de heffing en de invordering van leges	1-1-2023
Bestuur	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers	Uitkerings- en pensioenverordening wethouders	1-1-1996
Bestuur	Rechtspositiebesluit wethouders	Verordening onkostenvergoeding wethouders	1-1-1996
Leefomgeving		Verordening Starterslening gemeente Sint-Michielsgestel	7-2-2019
Leefomgeving		Verordening duurzaam thuiswonen lening	1-7-2022
Leefomgeving		Verordening stimuleringslening duurzaamheid Ondernemers, verenigingen en VVE's.	1-7-2022
Leefomgeving		Exploitatieverordening gemeente Sint-Michielsgestel	1-2-2002
Leefomgeving	Wet op het primair onderwijs Wet op de expertisecentra Wet op het voortgezet onderwijs	Verordening voorzieningen huisvesting onderwijs	1-1-2015
<i>Algemeen financieel beheer</i>			
Financieel wet- en regelgeving	EU-aanbestedingsrichtlijnen Nationale aanbestedingswet en gids proportionaliteit		

Programma	Bijbehorende externe regelgeving.	Omschrijving regeling	Datum inwerkingtreding.
		Controleverordening gemeente Sint-Michielsgestel	1-1-2023
	Besluit begroting & verantwoording (inclusief notities BBV) Wet Fido. Regeling Uitzettingen en Derivaten Decentrale Overheden (Ruddo) Wet financiering decentrale overheden. Wet houdbare overheidsfinanciën. Wet gemeenschappelijke regelingen	Financiële verordening	1-1-2023
	Wet op de omzetbelasting Wet op het BTW-compensatiefonds Wet op de vennootschapsbelasting		
	• Ambtenarenwet • Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers • Rechtspositie decentrale politieke ambtsdragers • Wet normering topinkomens • Wet Arbeidsmarkt in Balans (WAB) • Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren (WNRA) • Sociale verzekeringswetten • CAO gemeenten		

Bijlage 3: Lijst van afkortingen

Afktoring	Betreft
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
BBP	Bruto Binnenlands Product
BCF	BTW Compensatiefonds
BENG	Bijna Energie Neutraal Gebouw
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CDOKE	Capaciteit Decentrale Overheden voor Klimaat- en Energiebeleid
CIT	Crisis Interventie Team
ENG	Energie Neutraal Gebouw
EVZ	Ecologische verbindingzones
GGD	Gemeentelijke gezondheidsdienst
GGZ	Geestelijke gezondheidszorg
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IU	Integratie-uitkering
LKS	Loonkostensubsidie
MFA	Multifunctionele accommodatie
MGD	MijnGemeenteDichtbij
NCNP	No Cure No Pay
NVVB	Nederlandse Vereniging voor Burgerzaken
ODBN	Omgevingsdienst Brabant Noord
OER	OmgevingsEffect Rapportage
P&C	Planning & Control
PxQ	Prijs maal Hoeveelheid
RHA	Regeling Huisvesting Aandachtsgroepen
RIOZ	Regionale Inkooporganisatie Zorg
SLA	Stichting Landschapsbeheer Aadal
Spuk	Specifieke uitkering
Spuk GALA	Specifieke uitkering Gezond en Actief Leven
VAB	Vrijkomende Agrarisch Bebouwing
VNG	Vereniging van Nederlandse Gemeenten
Wkb	Wet kwaliteitsborging voor het bouwen
WOZ	Waardering onroerende zaken
Wsw	Wet Sociale werkvoorziening
ZIN	Zorg in natura